

Refereres som:

Morten W. Melby, Mari Melbø Rødstøl og John Bjarne Jordal. Verdier i Rauma (unntatt Verma og Istra) i Rauma kommune i Møre og Romsdal.

Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med Norges vassdrag- og energidirektorat.

VVV-rapport 2001-X. Trondheim

XX sider, 6 kart

Forsidefoto: Morten W. Melby

Verdier i
Rauma (unntatt Verma og Istra) i Rauma
kommune
i Møre og Romsdal

Vassdragsnr.: 103.A1Z, A12, A20 .....
Verneobjekt: 103/3
Verneplan IV

VVV-rapport 2001

Blank side

Tittel <i>Verdier i Rauma (unntatt Verma og Istra) i Rauma kommune</i>	Dato	Antall sider
Forfattere <i>Morten W. Melby Mari Melbø Rødstøl John Bjarne Jordal</i>	Institusjon <i>Fylkesmannen i Møre og Romsdal</i>	Ansvarlig sign <i>Oddvar Moen</i>
TE-nr.	ISBN-nr.	VVV-Rapport nr.
Vassdragsnavn <i>Rauma</i>	Vassdragsnummer <i>103.A1Z, A12, A20 .....</i>	Fylke <i>Møre og Romsdal</i>
Vernet vassdrag nr <i>103/3</i>	Antall objekter <i>122</i>	Kommuner <i>Rauma</i>
Antall delområder med Nasjonal verdi (***)	Antall delområder med Regional verdi (**)	Antall delområder med Lokal verdi (*)
<i>18</i>	<i>35</i>	<i>15</i>
EKSTRAKT Vassdragsrapporten inneholder en beskrivelse av Rauma innenfor temaene prosesser og former skapt av is og vann, biologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturminner. Under hvert tema er særlig interessante lokaliteter beskrevet, verdivurdert og avgrenset på kart (Vedlegg). Som vedleggsdel til rapporten følger også en database utskriftsrapport som inneholder mer detaljerte opplysninger omkring hver enkelt lokalitet.		
SUMMARY IN ENGLISH The watercourse report includes a description of "Rauma" based on the following topics: processes and landscape formations caused by ice and water, biodiversity, landscape, outdoor recreation and cultural heritage. For each topic, especially interesting and relevant sites are described, evaluated and identified on a map (appendix). A database report with more detailed information about each individual site is included in the report's appendix.		
5 STIKKORD PÅ NORSK <i>Prosser og former skapt av is og vann Biologisk mangfold Landskapsbilde Friluftsliv Kulturminne</i>		5 KEYWORDS IN ENGLISH <i>Landscapes developed by glaciers and water Versatile biological values Forms of landscapes Open air activities Archaeological discoveries and old buildings</i>

Blank side

FORORD

Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er i fellesskap ansvarlig for prosjektet "Verdier i vernede vassdrag" (VVV-prosjektet). Hensikten er å gjøre kunnskapen om verdiene lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vernede vassdrag med nærområder. Etter at Stortinget 1. april 1993 vedtok Verneplan IV for vassdrag, er 341 vassdragsobjekter vernet mot kraftutbygging. Stortinget har gjentatte ganger presisert at verneverdiene i de vernede vassdragene ikke må forringes av andre inngrep. Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag ble vedtatt 10. november 1994. Retningslinjene gir kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter rammer for sin forvaltning.

VVV-prosjektet beskriver verdier innen prosesser og former skapt av vann og is, biologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturminner/miljøer og skal ut fra dagens kunnskap synliggjøre de viktigste verdiene. I tillegg kan det også finnes andre viktige verdier og som har betydning for vernet. I prosjektet lages vassdragsvise rapporter som gir en oversiktlig presentasjon av viktige områder i tekst og på kart.

Rauma har siden vedtak i Stortinget 10. november 1994 vært vernet mot vannkraftutbygging (Verneplan IV). Rauma som helhet innarbeider også vassdraget Istra som ble varig vernet i henhold til Sttingsvedtak av 19. juni 1986, om Verneplan III for vassdrag. Denne vassdragsrapporten omfatter imidlertid ikke Istra og heller ikke delfeltet Verma. Disse er behandlet i egne vassdragsrapporter tidligere. I det videre vil vassdraget Rauma omfatte i hovedsak hovedelva innenfor Møre og Romsdal fylke samt delfeltet Ulvåa.. Rapporten er utarbeidet av Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Konsulentfirmaet Miljøfaglig Utredning ans, Tingvoll, ble engasjert for å forestå datainnsamling og rapportering fra vassdraget.

Naturforvalterkandidat Morten W. Melby har vært prosjektansvarlig med biolog John Bjarne Jordal som utreder av tema Biologisk mangfold og naturforvalterkandidat Mari Melbø Rødstøl som utreder på tema Friluftsliv. Miljøvernavdelinga sin kontakt under prosjektperioden har vært vassdragsforvalter Oddvar Moen. Vi vil benytte anledningen til å takke alle involverte for innsatsen. Lokale kontaktpersoner, lag og foreninger, kommunal og fylkeskommunal admimistrasjon, faginstitusjoner og kontakter innenfor statlige forvaltningsmyndigheter har bidratt på hver sin måte for å sikre et best mulig utgangspunkt for forvaltning av våre vernede vassdrag.

Molde - Trondheim - Oslo, desember 2001

*Direktoratet for naturforvaltning
naturbruksavdelingen*

*Ola Skauge,
avdelingsdirektør*

*Norges vassdrags- og energidirektorat
vassdragsavdelingen*

*Bjørn Wold,
avdelingsdirektør*

*Fylkesmannen i Møre og Romsdal
miljøvernavdelingen*

*PerFredrik Brun
avdelingsdirektør*

Blank side

INNHOOLD

INNHOOLD	8
SAMMENDRAG	9
1.0 INNLEDNING	14
1.1 Vernede vassdrag i Møre og Romsdal	14
1.2 Rauma, generell beskrivelse	15
1.2.1 Vannkvalitet.....	15
1.2.2 Klima.....	16
1.2.3 Arealopplysninger	16
2.0 PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN	18
2.1. Rauma	18
2.2 Utvalgte lokaliteter	19
3.0 BIOLOGISK MANGFOLD	22
3.1 Rauma	22
3.2 Utvalgte lokaliteter	23
4.0 LANDSKAPSBILDE	33
4.1. Rauma	33
4.2. Utvalgte lokaliteter	34
5.0 FRILUFTSLIV	37
5.1 Rauma	37
5.2. Utvalgte lokaliteter	38
6.0 KULTURMINNER	46
6.1 Rauma	46
6.2. Utvalgte lokaliteter	46
7.0 AKTUELLE TRUSLER	55
8.0 LITTERATUR	56
9.0 METODE	64
9.1. Fremgangsmåte	64
9.2. Kriteriebruk	64
KART	67
REGISTRERINGSSKJEMA	68

SAMMENDRAG

Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er i fellesskap ansvarlig for prosjektet "Verdier i vernede vassdrag" (VVV-prosjektet). Hensikten er å gjøre kunnskapen om verdiene lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vernede vassdrag med nærområder.

Rauma ble vernet ved Stortingsvedtak av 1. april 1993, om Verneplan IV for vassdrag. *«Kontaktutvalget viser til at Rauma har godt dokumenterte verneverdier innenfor alle naturfagene. Den store spennvidden i naturtyper gjør det velegnet som typevassdrag, og særlig de øvre deler har referanseverdi. Den store naturvariasjonen gir rike muligheter for friluftsliv året rundt. Kulturminnene er rike og varierte, og dekker et langt tidsrom.»* (Utdrag) (St.prp. nr. 118, 1991-92).

Denne vassdragsrapporten omfatter hovedvassdraget i Møre og Romsdal fylke samt delfeltet Ulvåa. Delfeltet Istra og delfeltet Verma er behandlet i egne vassdragsrapporter.

Vassdragsrapporten er en presentasjon av vassdragets kvaliteter fordelt på følgende tema:

- Prosesser og former skapt av is og vann
- Biologisk mangfold
- Landskapsbilde
- Friluftsliv
- Kulturminner

Kvalitetene fra hvert tema er beskrevet for vassdraget i sin helhet, og for enkeltlokaliteter innenfor vassdragets nedbørfelt av lokal eller høyere verdi. Det henvises til kart bak i rapporten (kap. 10) for lokalisering og avgrensning. Kriterier som er benyttet for utvelgelse og verdsetting, finnes i beskrivelsen av metode, kapittel 9.

Som en oppsummering presenteres en tabelloversikt på neste side, der verdifulle enkeltlokaliteter er angitt med forslag til gradering (verdi). Tabellen viser til polygonkode (NR.) og en detaljert beskrivelse av lokaliteten (SKJEMA).

Tabell 1. Lokalitetsoversikt fordelt på gradering og tema.

NR.	NAVN PÅ LOKALITET	GRADERING	TEMA	SKJEMA
NASJONAL VERDI				
B5	Horgheim	Nasjonal verdi	Biologisk mangf.	Side 11
B17	Nord for Fossbrua	Nasjonal verdi	Biologisk mangf.	Side 23
B18	Verma-fylkesgrensa	Nasjonal verdi	Biologisk mangf.	Side 24
L1	Karitind-Pytteegga-Høgtunga	Nasjonal verdi	Landskapsbilde	Side 34
L2	Ulvådalsvatnet	Nasjonal verdi	Landskapsbilde	Side 35
L6	Vermafossen/Kylling bru	Nasjonal verdi	Landskapsbilde	Side 39
L8	Trollveggen-Romsdalshorn	Nasjonal verdi	Landskapsbilde	Side 41
F1	Brøstdalen	Nasjonal verdi	Friluftsliv	Side 42
F2	Sandgrovbotnen	Nasjonal verdi	Friluftsliv	Side 43
F3	Rauma elv	Nasjonal verdi	Friluftsliv	Side 44
F6	Fylkesgrensa mot Purkholet	Nasjonal verdi	Friluftsliv	Side 47
F16	Skiri	Nasjonal verdi	Friluftsliv	Side 57
F18	Mongejura	Nasjonal verdi	Friluftsliv.	Side 59
F19	Romsdalshorn/Hornaksla	Nasjonal verdi	Friluftsliv	Side 60
F20	Trollveggen/Trolltindene	Nasjonal verdi	Friluftsliv.	Side 61
REGIONAL VERDI				
P3	Skredløp, Kabben	Regional verdi	Prosesser og form	Side 3
P6	Endemorene, Høgranden	Regional verdi	Prosesser og form	Side 6
B1	Veblungsnes	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 7
B2	Rauma ved Frydenlundholmen	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 8
B3	Sogge	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 9
B4	Lynghheim	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 10
B6	Selen (rikmyrer)	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 12
B7	Selen (sumpskog)	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 13
B8	Langodden-Alnes	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 14
B9	Marsteingjerdet	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 15
B10	Marstein	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 16
B12	Remmem	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 18
B13	Monge-Skiri	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 19
B14	Skiri-Ryggvatna	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 20
B15	Skiri (flomdammer)	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 21
B16	Døntefossen	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 22
B19	Sjugurgarden	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 25
B20	Brøstkampen/Borga	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 26
B21	Furuholen	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 27
B22	Horgheimsetermoen	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 28
B23	Horgheimsetra	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 29
B24	Kabben	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 30
B25	Horgheimsflya - Heimre Storhøa	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 31
B26	Pyttbudalen: Nedre Skardfjellet	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 32
B27	Trollstølen	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 33

L4	Ulvåa/Rauma	Regional verdi	Landskapsbilde	Side 37
L5	Slettafossen	Regional verdi	Landskapsbilde	Side 38
L7	Skirihølen-Jetmundhølen	Regional verdi	Landskapsbilde	Side 40
F4	Ulvåa øvre	Regional verdi	Friluftsliv	Side 45
F5	Ulvåa nedre	Regional verdi	Friluftsliv.	Side 46
F17	Årstallsteinen	Regional verdi	Friluftsliv	Side 58
F22	Lillefjellet	Regional verdi	Friluftsliv.	Side 63
F23	Mjelva	Regional verdi	Friluftsliv	Side 64
F24	Nesaksla	Regional verdi	Friluftsliv.	Side 65
F25	Breitind og Børa	Regional verdi	Friluftsliv	Side 66
LOKAL VERDI				
P1	Endemorene, Benkehøy	Lokal verdi	Prosesser og form	Side 1
P2	de-Geer morene, Ulvådalen	Lokal verdi	Prosesser og form	Side 2
P4	Morenerygger, Alteret	Lokal verdi	Prosesser og form	Side 4
P5	Sandurflate, Horgheimsetermoen	Lokal verdi	Prosesser og form	Side 5
P7	Randborener, Monge	Lokal verdi	Prosesser og form	Side 7
P8	Rasvifte, Brottfonna	Lokal verdi	Prosesser og form	Side 8
B11	Ytre Monge	Lokal verdi	Biologisk mangf.	Side 17
L3	Asbjørnsåe/Ulvåa	Lokal verdi	Landskapsbilde	Side 36
F7	Sletta	Lokal verdi	Friluftsliv	Side 48
F8	Elva ved Skiri	Lokal verdi	Friluftsliv.	Side 49
F9	Skirimoen	Lokal verdi	Friluftsliv	Side 50
F10	Sogge	Lokal verdi	Friluftsliv.	Side 51
F11	Krohnberget	Lokal verdi	Friluftsliv	Side 52
F12	Frydelund	Lokal verdi	Friluftsliv.	Side 53
F13	Marstein	Lokal verdi	Friluftsliv	Side 54
F14	Slettafossen	Lokal verdi	Friluftsliv.	Side 55
F15	Bobleveggen	Lokal verdi	Friluftsliv	Side 56
F21	Norafjellet	Lokal verdi	Friluftsliv	Side 62
IKKE ANGITT VERDI				
K1	Trollstølen, Ulvådalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 67
K2	Vakkerstølen, Ulvådalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 68
K3	Tungaseter, Pyttbudalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 69
K4	Kabben, Brøstdalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 70
K5	Horgheimsetra, Brøstdalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 71
K6	Furholsetra og Vengjasetra, Brøstdalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 72
K7	Gammalgarden, Brøste	Ikke angitt	Kulturminner	Side 73
K8	Sjugurgarden, Brøstdalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 74
K9	Stakkenga og Nedre Brøste, Brøstdalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 75
K10	Storhjellen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 76
K11	Nedre Kleiva, Øverdalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 77
K12	Eldhus, Øyna	Ikke angitt	Kulturminner	Side 78
K13	Stor-Raustøl, Øverdalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 79

K14	Sørøyen, Øverdalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 80
K15	Slettafonna, Øverdalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 81
K16	Øverdalen kapell	Ikke angitt	Kulturminner	Side 82
K17	Kylling bru	Ikke angitt	Kulturminner	Side 83
K18	Slettafjellet setergrend	Ikke angitt	Kulturminner	Side 84
K19	Ronnaustauå og gl. Verma kraftstasjon	Ikke angitt	Kulturminner	Side 85
K20	Kraftverk, sag og kvern, Stavem	Ikke angitt	Kulturminner	Side 86
K21	Tufter, kvernhus og sag, Sæter	Ikke angitt	Kulturminner	Side 87
K22	Foss og Fossebrua	Ikke angitt	Kulturminner	Side 88
K23	Eldhus, Gravdehaug	Ikke angitt	Kulturminner	Side 89
K24	Utløe, Almegjerdet	Ikke angitt	Kulturminner	Side 90
K25	Flatmark	Ikke angitt	Kulturminner	Side 91
K26	Utløer og husmannsplass, Skiri	Ikke angitt	Kulturminner	Side 92
K27	Tufter av kvern, Øvre Rømmem	Ikke angitt	Kulturminner	Side 93
K28	Ytre og Øvre Rømmem	Ikke angitt	Kulturminner	Side 94
K29	Kors kirke	Ikke angitt	Kulturminner	Side 95
K30	Husmannsplass, Myrabølykkja	Ikke angitt	Kulturminner	Side 96
K31	Kvernhus, Lyngheimsgjerdet	Ikke angitt	Kulturminner	Side 97
K32	Horgheim gjestgiveri	Ikke angitt	Kulturminner	Side 98
K33	Øvre Fiva	Ikke angitt	Kulturminner	Side 99
K34	Grytten museum	Ikke angitt	Kulturminner	Side 100
K35	Ytter-bakke, Sogge, Soggereiten, Soggebekken	Ikke angitt	Kulturminner	Side 101
K36	Gl. hovedbyggn. Mjølva	Ikke angitt	Kulturminner	Side 102
K37	Devoll	Ikke angitt	Kulturminner	Side 103
K38	Åndalsnes	Ikke angitt	Kulturminner	Side 104
K39	Vegminne Skiri - Rygg	Ikke angitt	Kulturminner	Side 105
K40	Vegminne Raudstøl - Bjørnekleiva	Ikke angitt	Kulturminner	Side 106
K41	Groper med trekull, Ulvådalen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 107
K42	To steinalderlokaliteter, Ulvådalsvatnet	Ikke angitt	Kulturminner	Side 108
K43	Steinalderlokalitet, Ulvådalsvatnet	Ikke angitt	Kulturminner	Side 109
K44	Gravrøysfelt, Flatmark	Ikke angitt	Kulturminner	Side 110
K45	Kors gamle kirkegård	Ikke angitt	Kulturminner	Side 111
K46	Gravhaug og gjenstandsfunn, Rømmem	Ikke angitt	Kulturminner	Side 112
K47	Gravfelt, Alnestrøen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 113
K48	Gravhauger, Horgheim	Ikke angitt	Kulturminner	Side 114
K49	Gravfelt, Horgheim	Ikke angitt	Kulturminner	Side 115
K50	Gravfelt, Fiva	Ikke angitt	Kulturminner	Side 116
K51	Gravhauger/gravrøyser, Vengje	Ikke angitt	Kulturminner	Side 117
K52	Gravhaug, tre røyser, Tomberg	Ikke angitt	Kulturminner	Side 118
K53	Grytten gamle kirke	Ikke angitt	Kulturminner	Side 119
K54	Gravhauger, Kammen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 120

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

SKJEMA Angir nummer på registreringskjema bak i rapporten

1.0 INNLEDNING

Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag ble vedtatt av Stortinget 10.11.1994. Retningslinjene er av politisk karakter og gir uttrykk for hva regjeringen mener bør prioriteres i forvaltningen av landets 341 vernede vassdrag. Retningslinjene skal derfor legges til grunn for kommunal og fylkeskommunal planlegging etter plan- og bygningsloven, slik at forvaltningen i og langs vassdragene ivaretar hensynet til vassdragets verneverdi.

Stortinget har i forhandlinger 25. februar 1997 enstemmig gått inn for at vassdragsvernet lovfestes i ny lov om vassdrag og grunnvann, som skal forhindre inngrep som reduserer de verneverdiene Stortinget har lagt til grunn for sitt vernevedtak.

Et spørsmål som dermed reiser seg, er følgende: Hvilke verneverdier finnes i vassdraget?

Dette spørsmålet er ikke like enkelt å besvare for alle vassdrag. Det er blant annet to viktige årsaker til at verdiene i våre vernede vassdrag ikke er godt nok kjent:

- De vassdragene som har vernestatus i dag, er valgt ut på grunnlag av faglige vurderinger fra arbeidene med Verneplan I (1973), Verneplan II (1980), Verneplan III (1986) og Verneplan IV (1993). Den faglige innsatsen i planarbeidet var svak i de to første verneplanene, men noe sterkere i de to siste. For en del tidlig vernede vassdrag kan det derfor være stor uklarhet om hva som egentlig er vassdragets verneverdier.
- Vassdragsvernet er et vern mot kraftutbygging. Mange vernede vassdrag er imidlertid blitt gjenstand for andre typer inngrep etter at det ble vedtatt vernet. Det som derfor var regnet som verneverdier ved vernetidspunktet, kan i dag være forsvunnet, ødelagt eller vesentlig forringet som følge av disse inngrepene.

1.1 *Vernede vassdrag i Møre og Romsdal*

Møre og Romsdal har ca. 5 % (9171 GWh) av landets vannkraftressurser. 59 % av dette er bygd ut, mens ca. 33 % er varig vernet (NOU 1991:12B, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernvedlegg 1996).

20 vernede vassdrag ligger helt eller delvis innenfor Møre og Romsdal fylke. Det samlede nedbørfeltet utgjør et areal på 4863,83 km², eller omlag 31 % av fylkets landareal. Nedenfor følger enkelte hydrologiske data for de vernede vassdragene i Møre og Romsdal.

Tabell 2. Beskrivende data for vernede vassdrag i Møre og Romsdal (Kilde: REGINE, NVE 1998).

OBJ.NR.	VASSDRAG	NEDBØR FELT (km ²)	MIDLERE AVRENN. (l/s/km ²)	MIDL.VA. UTLØPET (l/s)	BERØRTE LANDSKAPSREG. (Elgersma 1996)	BERØRTE VEGETASOSSONER (Moen 1998)
094/1	Stigedalselva	124.12	67.18	8338	22,15	La/Ma/Ha,Sb,Nb
097/1	Bondalselva	87.54	67.71	5927	22	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
097/2	Norangselva	46.57	63.40	2952	22	La/Ma/Ha,Sb,Nb
098/1	Bygdaelva	93.96	59.79	5617	23,16	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
098/2	Geirangelva	84.89	57.87	4912	16	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
099/1	Norrdalsvassdraget	104.78	64.92	6802	23	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
100/1	Valldøla	360.08	66.79	24049	23,16	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb,Bn
100/2	Stordalselva	203.50	60.24	12258	22,15	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb,Bn
101/1	Solnørelva	42.34	54.18	2294	21	Sb,Mb
102/2	Hjelsteinelva	15.30	57.92	886	26	La/Ma/Ha,Sb
103/3	Rauma, Istra	1206.17	36.80	44387	23,22,16,15,11	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb,Bn
104/1	Visa	126.30	57.25	7231	22,15	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
105/1	Osvassdraget	138.23	46.48	6425	26	Sb,Mb,Nb
109/2	Driva	1510.57	25.15	37990	22,16,15	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
111/1	Ålvundelva	199.35	53.86	10737	28,26,22	La/Ma/Ha,Sb,Mb
111/2	Toåa	251.85	59.09	14882	26,15	La/Ma/Ha,Sb,Nb
111/3	Søya	154.06	53.55	8250	28,26	La/Ma/Ha,Sb,Mb
113/1	Todalselva	46.62	50.55	2357	26,15	La/Ma/Ha,Sb,Bn
115/1	Fuglevågvasdraget	26.59	35.00	931	25	Sb
116/1	Gjelavassdraget	41.01	48.76	2000	25	La/Ma/Ha,Sb

1.2 Rauma, generell beskrivelse

Beliggenhet

Rauma har sitt utspring i det 5 km² store Lesjaskogsvatnet på vannskillet mot Gudbrandsdalen. Herfra renner hovedelva mot nordvest gjennom Romsdalen til utløpet i Romsdalsfjorden (Isfjorden) ved Åndalsnes. De største sideelvene er Grøna, Ulvåa, Verma og Istra. Øvre deler av vassdraget ligger i Oppland fylke. Denne vassdragsrapporten omhandler hovedvassdraget innenfor Møre og Romsdal fylke samt delfeltet Ulvåa.

Vern

Rauma ble vernet ved Stortingsvedtak av 1. april 1993, om Verneplan IV for vassdrag. «Kontaktutvalget viser til at Rauma har godt dokumenterte verneverdier innenfor alle naturfagene. Den store spennvidden i naturtyper gjør det velegnet som typevassdrag, og særlig de øvre deler har referanseverdi. Den store naturvariasjonen gir rike muligheter for friluftsliv året rundt. Kulturminnene er rike og varierte, og dekker et langt tidsrom.» (Utdrag) (St.prp. nr. 118, 1991-92).

1.2.1 Vannkvalitet

I forbindelse med planer om kraftutbygging i Raumavassdraget og senere påvisning og uttrydding av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*, har det blitt gjennomført en del

undersøkelser både av vannkvaliteten og av det biologiske livet i elva. De mest omfattende undersøkelsene skriver seg fra perioden 1976-83. Generelt blir vassdraget karakterisert som svakt surt og næringsfattig, med enkle og dels individfattige bunndyr- og planktonsamfunn, men med ordinær artssammensetning (Lingsten et al. 1979, Nøst 1983 og Nøst 1984)

Gjennom det nasjonale programmet "Kjemisk overvåking av norske vassdrag-Elveserien", utført av NINA (norsk inst. for naturforskning), blir det tatt prøve fra en stasjon i Rauma (Horgheim) hver måned. Resultatene viser at elva er svak sur og har en kapasitet til å motstå forsurening (ANC) som ligger godt over grensen for når en kan forvente skade på ferskvannsorganismer ($< 20\mu\text{ekv/l}$).

De ferskvannsbiologiske og hydrografiske undersøkelsene i Istra i 1980 konkluderte med at også dette vassdraget var svakt surt og næringsfattig. Plankton- og bunndyrsamfunnene karakteriserer vassdraget som ultra-oligotroft (Nøst 1981).

1.2.2 Klima

Klimaet er svakt kontinentalt med ganske store temperaturforskjeller gjennom året, spesielt i indre strøk. Mest kontinentalt er det i øvre deler av Romsdalen, mens de kystnære fjellene har et suboseanisk klima. Nedbøren er også forholdsvis lav i indre deler.

Månedsmiddeltemperaturen ligger så vidt over $-2\text{ }^{\circ}\text{C}$ i januar ved Åndalsnes, men går ned mot $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$ øverst i Romsdalen. I juli ligger temperaturen på $+12-14\text{ }^{\circ}\text{C}$ nede i dalføret, og synker ned mot $+4-6\text{ }^{\circ}\text{C}$ i høgfjellet (Aune & Det norske meteorologiske institutt 1993a).

Årsnedbøren ligger i nedre deler av dalføret mellom 1000 og 1500 mm, synker til under 1000 mm oppover dalen og kommer så vidt under 700 mm ved fylkesgrensa (Førland & Det norske meteorologiske institutt 1993a). Mai er mest nedbørfattige måned (øvre deler av Rauma er eneste sted i fylket med gjennomsnittsnedbør i en måned under 25 mm) og oktober den mest nedbørrike (Førland & Det norske meteorologiske institutt 1993b). I ytre, høyereliggende områder er det over 180 dager i året med nedbør over 0,1 mm, mens det i indre deler av Romsdalen er under 160 dager (Førland & Det norske meteorologiske institutt 1993c).

Vekstsesongen begynner i nedre deler av nedbørfeltet i siste halvdel av april og avsluttes i siste halvdel av oktober, mens den er vesentlig kortere i fjellområdene (Aune & Det norske meteorologiske institutt 1993b).

1.2.3 Arealopplysninger

Hovedelva er forbygd over deler av den strekningen som berører jordbruksarealene. Dette er særlig tydelig nederst i vassdraget hvor elva også har meanderende tendenser. Deler av Raumavassdraget nord for hoveddalføret er tidligere regulert i forbindelse med bygging av Grytten kraftverk. Mongevatnet og Rangåvatnet inngår som reguleringsmagasin. Under denne utbyggingen ble Mongefossen, den nest høyeste fossen i verden med sine 744 m, tørrlagt sammen med Rangåa. Det ble samtidig bygd anleggsveg fra Kleiva over til Mardalsvatnet.

Delfeltet Verma er regulert. Øvre del av Tverrelva er overført, og det er bygd mindre demninger i Langevatnet, Alteret og i Vermevatnet, foruten et inntaksmagasin i Vermedalen. Mellom inntaksmagasinet og Verma kraftstasjon er det bygd kraftlinjer og rørgate. Det går anleggsveg gjennom Vermedalen til Langevatnet.

Europaveg 134 og Raumabanen mellom Dombås og Åndalsnes følger hovedvassdraget, og ligger stedvis på fylling ut mot elva. Flere høyspentlinjer berører vassdraget, både langs og på tvers av hovedelva. Delfeltet Ulvåa som drenerer Ulvådalen og Brøstdalen er imidlertid lite berørt av tekniske inngrep, og innenfor Brøste er det kun private (bom)veger av enkel standard fram til setre og hytter inn til henholdsvis Førholen og Tunga.

Inngrepsfrie naturområder er områder som ligger mer enn én kilometer fra tyngre tekniske inngrep. Disse områdene er igjen inndelt i soner. Inngrepsfrisone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep), inngrepsfrisone 1 (3-5 km fra tyngre tekniske inngrep) og villmarkspregede område (mer enn 5 km fra tyngre tekniske inngrep).

Arealstatistikk fra DN (Direktoratet for naturforvaltning 1998) viser at 12 % av landarealet er villmarkspregede områder. I Sør-Norge har omfanget av slike områder blitt redusert fra 27 % i 1900 til 5 % i 1994.

Den vestlige delen av delfeltet Ulvåa faller inn under kategorien villmarkspregede områder, og utgjør en vesentlig andel av et av fylkets største villmarkspregede områder. Dette er illustrert på eget kart bak i rapporten.

2.0 PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN

2.1. Rauma

Møre og Romsdal er i geologisk forstand sammensatt av tre ulike landskapselementer; et vestlig lavland, daler og fjorder og et alpint fjell-landskap.

Lavlandet er der folk flest bor i dag. Det tilhører strandflaten, en usammenhengende brem som strekker seg fra Vestlandet til Troms. Sannsynligvis er strandflaten utviklet gjennom flere perioder med kaldt klima og intens frostforvitring i tidevannssonen i løpet av de siste 2-3 mill. årene. Etter breavsmeltingen og strandforskyvningen som fulgte, er deler av strandflaten blitt tørt land.

Dalene og fjordene som strekker seg fra kyst til høyfjell, kan deles i to grupper. De nordvestrettede sprekke-dalene/-fjordene er som regel lange, trange og har markerte tverr- og lengdeprofil. De nordøstrettede strøk- og foldedalene/-fjordene er gjerne mindre tydelige og gjennomskjæres ofte av de førstnevnte.

Det alpine fjellplatået finnes i de indre områder av fylket. De alpine formene er resultatet av erosjon fra tidlige botnbreer i bratte fjordsider før fjordene ble mer eller mindre fylt av innlandsis under istidene.

Rauma ligger i en region (Stranda, Norddal, Stordal, Rauma) karakterisert av dype daler og fjorder som har skåret seg inn i de store høyfjellsområdene. Sammen med et stort antall mindre daler og botner, formes et alpint landskap med høye topper og tinder. I mange av de dype dalsystemene munner det ut hengende daler. De høyeste fjellpartiene er dekket av blokkhav, antakelig et resultat av kjemisk forvitring i milde perioder og intens frostsprengning under istidene (Follestad et. al.1994).

”Geomorfologisk er Raumavassdraget storslått og allsidig. Fra forholdsvis flate viddeområder, tildels dekket med blokkhav, går landskapet mot vest over i imponerende alpine former med egger, tinder og dypt nedskårne daler.

Raumavassdraget er et klassisk eksempel på at vannskillet (som nå er Lesjaskogsvatnet) under istiden er flyttet østover, bl.a. med det resultat at agnordaler er dannet. Særlig er Vermadalen et godt eksempel. (Rye, Sulebak & Soldal 1991)

”De mest utbredte løsmasseavsetningene innenfor vassdraget er morene-, breelv- og elveavsetninger, skred og blokkhav. De vestligste sidedalene rommer store bunnmorenedekker. Dette er særlig utpreget i Ulvådalen-Brøstdalen. Videre finnes et stort antall morenerygger i dal- og fjellstrøk på begge sider av Romsdalen. Særlig mange sidemorener er lokalisert vest for Øverdalen-Bjorli. Samtlige rygger er avsatt i en dalbreutløper ned Romsdalen. Breelver har utformet en rekke erosjonsspor i disse områdene, spesielt i dalsiden sør for Bjorli-Lesjaskog. Blant annet i Vermedalen har smeltevannselver avsatt terrasser langs brekanten. Store terrasseflater finnes nede ved Romsdalsfjorden i møtet mellom Isterdalen og Romsdalen

Dalføret er interessant også når det gjelder aktive prosesser, som elvens arbeid i dalbunnen og skredvirksomhet i de bratte fjellskråningene.” (Spikkeland 1995).

2.2 Utvalgte lokaliteter

Lokalitetsbeskrivelser

P1 Endemorene, Benkehøy

Stor endemorene med bakenforliggende flutings dannet av lokalbre på østsiden av Benkehøy. (Spikkeland 1995).

P2 de-Geer morene, Ulvådalen

de-Geer-liknende morener på tvers av Ulvådalen. (Spikkeland 1995).

P3 Skredløp, Kabben

I sørhellingen under Ulvostind-Kabbetind ligger en lang rekke brede og markerte skredløp. Disse ble dannet av jordskred etter kraftige regnskyll i juni 1960, og har fanget internasjonal interesse. Løpene er utformet i morenemateriale, som dekker skråningen opp til ca. 1000 meters høyde. I om lag samme høyde ligger det et markert setenivå som er utbredt i Ulvådalen og Brøstdalen, og som viser at det var demt opp en bresjø her under avsmeltingen av siste innlandsis. (Spikkeland 1995).

P4 Morenerygger, Alteret

Et system av endemorener går fra Grovskardvatnet i retning mot Restjørnin og Alteret. Morenene utgjør et bredt belte sammensatt av flere markerte rygger med enkelte spylerekker imellom. Alteret er navnet på en glasifluvial terrasse som antakelig er avsatt i en lommesejø langs brekanten. Terrassen er bygd opp til et nivå som ligger klart høyere enn passpunktet nordover mot Vermedalen. Området er formrikt med en blanding av morene- og smeltevannsformer i et større system. Morenene kan korreleres morfologisk med andre, nærliggende morener. Disse inngår i et israndtrinn fra Preboreal og er av omtrentlig samme alder som endemorenene på Dovrefjell.

P5 Sandurflate, Horgheimsetermoen

Stor, og relativt velformet sandurflate på Horgheimsetermoen. (Spikkeland 1995).

P6 Endemorene, Høgranden

Ved Johanshytta ligger en markert endemorene, Høgranden, som krysser vegen inn mot Sandgrovbotn. Morenen er en del av et større morenesystem langs begge sider av Romsdalen. (Sollid & Sørbel 1981).

P7 Randborener, Monge

Tydelige randmorener (Yngre Dryas) vest for Ryggvatnet ved Monge.

P8 Rasvifte, Brottfonna

Særlig stor og velformet rasvifte under Trolltindan og Trollveggen.

Gradering av verdi

Tabell 3. Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk.

PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN		GRADERING	HOVEDKRITERIUM					STØTTEKRITERIUM			
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H01	H02	H03	H04	H05	S01	S02	S03	S04
P1	Endemorene, Benkehøy	L	x	x							
P2	de-Geer morene, Ulvådalen	L					x				
P3	Skredløp, Kabben	R					x				
P4	Morenerygger, Alteret	L		x							
P5	Sandurflate, Horgheimsetermoen	L					x				
P6	Endemorene, Høgranden	R		x							
P7	Randborener, Monge	L		x							
P8	Rasvifte, Brottfonna	L					x				

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

HOVEDKRITERIER

H01	Urørthet
H02	Historisk dokument
H03	Variasjon og mangfold
H04	Representativitet
H05	Sjeldenhet, egenverdi

STØTTEKRITERIER

S01	Sårbarhet
S02	Del av system
S03	Forsknings- og pedagogisk verdi

Referert og aktuell litteratur

Kart

Follestad, B. A., E. Larsen, O. Longva, E. Anda, E. Sønstegeard, A. Reite & A. R. Aa 1994. *Løsmassekart over Møre og Romsdal fylke M 1:250 000. Beskrivelse*. Norges geologiske undersøkelse. Skrifter 112. 52s.

Sollid J. L. & Kristiansen K. 1984. *Raumavassdraget, kvartærgeologi og geomorfologi*. 1:80 000. Geografisk institutt, universitetet i Oslo.

Litteratur

Erikstad, L. & G. Hardeng 1988. *Naturvernområder i Norge*. Miljøverndepartementet. Avdelingen for naturvern og friluftsliv. Rapport T-713. 147s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 2001. *Utskrift fra Naturbasen, Rauma kommune*.

Marker E. 1977. *Landsplanen for verneverdige områder og forekomster*. Miljøverndepartementet.

Møre og Romsdal naturvern og Fellesutvalget for bevaring av Rauma/Ulvåa 1980. *Rauma/Ulvåa på vektskåla. Kraftutbygging eller vern*. 149s.

NIJOS 1998. *Landskapsregioner i Norge. Landskapsbeskrivelser*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 51s.

- Nordisk ministerråd 1990. *Nordiske vassdrag, -vern og inngrep*. Miljørapport 1990:11. 143s.
- Nordisk ministerråd 1984. *Naturgeografisk regioninndeling av Norden*. Nordiska ministerrådet. 289 s.
- Nordseth K. *Raumavassdraget. Befaring av hydrologiske og fluvialgeomorfologiske interesser i vassdraget*. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer. Universitetet i Oslo, 1-27 + vedlegg.
- Norges offentlige utredninger 1991:12A *Verneplan for vassdrag IV*. 151 s.
- Norges offentlige utredninger 1991:12B *Verneplan for vassdrag IV*. 373 s.
- Rye, N., J. Sulebak & O. Soldal 1991. *Verneplan IV for vassdrag. Geofaglige undersøkelser i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal*. Geologisk institutt, UiB. Rapport 91/01. 108s.
- Sollid, J. L. & L. Sørbel 1981. *Kvartærgeologisk verneverdige områder i Midt-Norge*. Miljøverndepartementet. Rapport T-524. 207s.
- Spikkeland K. (red.) 1995. *Sammenstilling av verneverdier og brukerinteresser. Vossavassdraget, Gaularvassdraget og Rauma*. NVE Publikasjon Nr. 15. 1995. 56s.
- St.prp.nr. 118 (1991-92). *Verneplan IV for vassdrag*. Olje- og energidepartementet. 128s.

3.0 BIOLOGISK MANGFOLD

3.1 Rauma

Høyereleggende deler av vassdraget ligger i naturgeografisk region 35, Fjellregionen i søndre del av fjellkjeden, underregion 35e Møretindene (Nordisk ministerråd 1984). De lavereliggende delene, selve Romsdalen, tilhører region 37 Vestlandets løv- og furuskogsregion. Størstedelen av vassdraget ligger i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1), mens området Øverdalen-Brøstdalen ligger i overgangsseksjon mot mer kontinentale seksjoner (OC, Moen 1998). Vegetasjonssonene spenner fra boreonemoral i sørvestvendte dalsider nederst i Romsdalen via sør-, mellom- og nord-boreal i de skogkledte delene av Romsdalen med sidedaler, til alpine soner (lav-, mellom og høyalpin) (Moen 1998). Landskapet har avrundete former med store høydeforskjeller fra havets nivå ved Raumas utløp til 1999 m på toppen av Pyttegga. Arealmessig dominerer snaufjellet.

Skoggrensa ligger i indre deler på 1000-1100 m o.h., rundt det halve i nedre deler, men i Romsdalen er skogen ofte trengt langt ned på grunn av raspåvirkning. På strekninga Åndalsnes-Verma forekommer en god del edellauvskog med hassel og alm (gråor-almeskog) i de lavereliggende områdene. Nederst i dalføret finnes fylkets beste bestander av ask. Langs Rauma finnes gråor- og svartorskog. I høyereleggende dalsider og i Ulvådalen/Brøstdalen dominerer fjellbjørkeskogen. Furuskog forekommer spredt i dalen, med større forekomster ved Skiri/Monge og i Øverdalen med betydelige innslag av rik lågurtfuruskog. Treslagsskifte til gran er forsøkt enkelte steder, men dette utgjør arealmessig små områder. Om granskogen ved Månaseter (Verma) er naturlig, er uavklart. Lauvskogene har varierende rikhet, men det finnes områder med frodig høgstaudebjørkeskog eller beitepåvirket, gras/urterik undervegetasjon. Skogens alder varierer, men det finnes flekkvis eldre skog med noe innslag av dødt trevirke. Området er hovedsakelig preget av langvarig uttak av ved og tømmer.

Myr forekommer sparsomt i bunnen av Romsdalen, i høyereleggende dalsider, vanligere i Brøstdalen, Ulvådalen og Pyttbudalen (+ Vermedalen).

Kulturpåvirkninga i vassdraget har foruten ved/tømmerhogst bestått i utmarksslått, seterdrift og utmarksbeite, i tillegg til jakt og fangst gjennom uminnelige tider. Vassdraget har bevart mange trekk fra det tradisjonelle jordbruket. Det finnes verdifulle slåtteenger. Seterlandskapet har fortsatt igjen artsrike naturbeitemarkar, særlig i Øverdalen og Brøstdalen.

Rauma har fylkets best utviklede flommarksmiljøer, og særlig flomdammene og svartorsumpskogen på strekninga Horgheim-Marstein har nasjonal verdi. Ved Skiri, Sogge (og Istrautiløpet) finnes også viktige flommarksmiljøer. Raumas elvekløft har spesialiserte og sjeldne bekkekløftarter på strekninga Vermefossen-fylkesgrensa, + en lokalitet ved Fossbrua. Vassdraget har bestand av laks og sjøørret som går opp til Slettafossen. *Gyrodactylus salaris* ble påvist i 1980, elva behandlet med rotenon i 1993, og parasitten gjenopplaget i 1996. Både flommarksmiljøene, bekkekløftmiljøene og anadrome laksefisk er sårbare overfor endringer i vannføringsregimet gjennom året. Vassdraget har mange innsjøer og småvatn, bl. a. Ulvådalsvatnet og mange høyfjellsvatn. Flere av vatna er over 1 km². Nøst (1983) betegner innsjøene i vassdraget som oligotrofe til ultra-oligotrofe (det siste gjelder de fleste i snaufjellet). Raumavassdragets elver har varierte ferskvannsbiotoper, vannet er svakt surt og med lav ledningsevne. Ferskvannsaunaen har et typisk artsutvalg for regionen.

Vegetasjonen knyttet til snaufjellet består over store områder av fattige plantesamfunn, mens små arealer har rik fjellvegetasjon med bl. a. plantegeografisk viktige forekomster av lapprose og stivsildre.

Stueflotten (1990) beskriver fuglefaunaen som variert og artsrik som følge av stor naturtype-variasjon. Fuglelivet er med i verdsettinga av en rekke lokaliteter.

3.2 Utvalgte lokaliteter

Lokaliteter i sidevassdragene Verma og Istra er behandlet i egne VVV-rapporter og gjentas ikke her. Lokaliteter i Raumavassdraget er mer detaljert beskrevet i forbindelse med kommunal kartlegging av biologisk mangfold (Jordal & Stueflotten 2002). Antall registrerte verdifulle lokaliteter er meget stort, nærmere 100. For å begrense antall lokaliteter i foreliggende rapport er en del lokaliteter langt fra vassdraget kuttet ut (f. eks. noen områder med rik fjellvegetasjon, en del kulturlandskaps- og skoglokaliteter i dalsidene), noen lokaliteter er slått sammen, og lokaliteter med lav verdi er ikke tatt med. I foreliggende rapport er lokaliteter i tilknytning til vassdraget prioritert. For mer detaljert informasjon henvises til ovennevnte rapport. Villreinområder er ikke inntegnet. Gyte- og oppvekstområder for laks/sjøørret omfatter store deler av elva opp til Slettafossen og er heller ikke inntegnet. Begrepene naturengplanter og seterplanter følger Jordal & Gaarder (1995).

Lokalitetsbeskrivelser

B1 Veblungsnes

Rauma sitt delta, som er et av de største på Vestlandet, er i stor grad nedbygd. Den vestre elvebredden er stedvis noenlunde urørt ved Veblungsnes. En meandrerende bekk løper ut i sjøen her. Fugl hekker og overvintrer i utløpet. Lokaliteten nord for Grytten kirke er en flat strand som grenser mot kirkegård, lauvskog og dyrkamark.

B2 Rauma ved Frydenlundholmen

Lokaliteten er en strekning med relativt urørt elveløp mellom Åndalsnes camping og riksvegbrua over Rauma. Her finnes bl. a. Frydenlundholmen, en lav, ca. 300 m lang og 75 m brei øy på sørsida av Raumas hovedløp. Substratet er mest sand med en god del finmateriale. Dette er en av få registrerte forekomster av pusleplanten firling (*Crassula aquatica*) i Møre og Romsdal (tidligere rødlisteart). Nedre del av Rauma er overvintringsplass for vannfugl. Følgende arter har hekket på Frydenlundholmen: tjeld, rødstilk, hettemåke, fiskemåke, makrellterne og rødnebbterne. Holmen er en viktig raste og beiteplass for flere vannfuglarter utenom hekketida (sangsvane, ender, måker og vipe). Det er registrert over 20 sangsvaner vinterstid. Elvebredden er noe påvirket, bl. a. av campingplass og fyllinger, men med urørte partier. I tillegg finnes en delvis tørrlagt, gammel elvekrok på innsida av veifylling over E136. Det er nå presset mellom vei, friområde og boligfelt. I 2000 ble det notert noe havstarreng, saltsivenger med fjæresauløk og krypkveinenger.

B3 Sogge

Lokaliteten omfatter den sørlig elvebredden fra Soggebrua til elvesvingen nedenfor Soggeberget, en kroksjø ved Sogge camping, elveløpet med flere flomløp og sand- og grusbanker i innersvingen og en næringsrik elvesnelle-starr-sump på dyrka mark i tilknytning til elvekanten. Elvekanten langs Sogge er viktig raste- og beiteplass for andefugl, særlig på vårtrekket. Kroksjøen ved Sogge camping har kortskuddstrand med sylblad, vassreverumpe, hesterumpe og vasshårarter, en regionalt sjelden vegetasjonstype. Rik elvekantvegetasjon med bl.a. sverdlilje og istervier. I elvesumpen på Sogge finnes regionalt uvanlige/sjeldne arter som bogeminneblom, gulldusk, andemat og kildegras. Sumpen var tidligere hekkeplass for sivsanger (hekket ved sumpen flere år på 1970-80 tallet, sist observert i 1991).

B4 Lyngheim

Flomdammer med interessant flora, bl. a. nålesivaks, veikveronika, vassreverumpe, evjesoleie, sylblad, stolpestarr og åkermynte. Flomdammene står i kontakt med Rauma og oversvømmes periodevis, men er ofte tørrlagte på ettersommeren. Flommarksmiljøene i området har samlet sett nasjonal verdi.

B5 Horgheim

Stilleflytende elvestrekning med velutviklede sumpskog, mudderbanker og sumper (kroksjøer, flomdammer) med et betydelig artsmangfold, et av de viktigste elvesumpområdene i Rauma, og dermed i Møre og Romsdal. Kroksjø med bl. a. sylblad, mjuksivaks, vassreverumpe, veikveronika, tjønnaks, evjesoleie, klovasshår, sennegras, soleihov, svartvier, ørevier, åkermynte, tusenblad. Lokaliteten har og en viss verdi som raste- og hekkeplass for fugl. Følgende vannfugl finnes i området: gråhegre, stokkand (H), toppand, kvinand, siland, laksand, tjeld, vipe (H), storspove, strandsnipe (H) og fossekall. Svartor-sumpskog på begge sider av E 136, oversvømmes årlig i flomperioder, ca. 75 dekar. Lokaliteten grenser til riksvegen og til dyrka mark og er en av de to viktigste svartorlokaltetene i Romsdalen. Røddlistearten morknemose (*Callicladium haldanianum*) er også funnet her. Skogsivaks er også funnet. Det er bare kjent få funn til i Møre og Romsdal (bl.a. i Innfjorden og Isterdalen) av denne sterkt sørøstlige arten. Flommarksmiljøene i området har samlet sett nasjonal verdi.

B6 Selen (rikmyrer)

Dette er et kompleks av fire rikmyrområder av oseanisk type inn mot fjellfoten ved Selen. Myrene er trolig delvis skapt/påvirket av grunnvannsframspring ved basis av rasmarkene. Den er også påvirket av stadig sandtransport fra rasmarkene ovenfor, og jordsmonnet er derfor stedvis en blanding av sand og torv. Vegetasjonstyper: Intermediær fastmatte- og mykmattemyr, og middelsrik fastmattemyr. Artsfunn: bl.a. breiull, dvergjamne, engstarr, korallrot, kvitmyråk, loppestarr, myrøyentrøst, sumpkarse, sveltull, tvebostarr, sumpblærerot, bjønnbrodd, gulsildre, gulstarr, jåblom, loppestarr, myrklegg, myrsaulauk, tranestarr, gytjeblererot, småblærerot. Takrør vokste sparsomt ett sted på myra, noe som tyder på tilførsel av kildevann. Engstarr har her sin østligste forekomst i Rauma.

B7 Selen (sumpskog)

Fin sumpskogområde med svartor ved Søre Selen. Stor bestand av svartor med mye trollhegg og krossved i busksjiktet. Gråor, bjørk, hegg og rogn vokser spredt. Sølvbunke er en viktig vegetasjonsdanner, noe som understreker beitepreget. Sløke og blåtopp er spredt dominerende. Typiske sump- og myrarter er elvesnelle, myrsnelle, soleihov, myrhatt, myrfiol, myrtistel, bukkeblad, torvull, duskull, stjernestarr og mannasøtgras. Krysningen gråor x svartor ble funnet i 2000. Det ble funnet orekjuke på svartor. Flommarksmiljøene i området har samlet sett nasjonal verdi.

B8 Langodden-Alnes

Relativt flatt og stilleflytende parti av hovedvassdraget Rauma med flere interessante flomdammer, halvveis avsnørte kroksjøer og bakevjer. I flomdammene finnes den regional sjeldne vegetasjonstypen kortskuddstrand med mye sylblad og evjesoleie, videre veikveronika, vassreverumpe, åkermynte og småpiggnopp. I høgstarrsump ble det funnet sennegras og vierstarr (alternativt hybrid *C.saxatilis* x *viscaria*), trolig også elvebunke. Det ble også funnet flere fine bestander av stolpestarr, spesielt ved dammen under Langhammaren mellom Alnes-gårdene. Flommarksmiljøene i området har samlet sett nasjonal verdi.

B9 Marsteingjerdet

Mindre område med svartorsumpskog. Flommarksmiljøene i området har samlet sett nasjonal verdi.

B10 Marstein

En flomdam nedenfor Marstein stasjon. Her finnes bl. a. elvesnelle-starr-sump med bl.a. bogeminneblom, sylblad, vassreverumpe, veikveronika og åkermynnte. Viktig område også for vannfugl, spesielt ender. Flommarksmiljøene i området har samlet sett nasjonal verdi.

B11 Ytre Monge

Dette er den innerste forekomsten av svartor i Rauma, beliggende i et lite søkk like øst for den nedlagte og fraflyttede gården Ytre Monge.

B12 Rømmem

Ved gården Rømmem ligger naturbeitemarker på kupert mark med mange digre steiner og grusmasser. Lokaliteten har vært i stor grad gjenvokst, og ryddet før og like etter 2. verdenskrig. Frisk fattigeng av gulaks-engkveintype. Lokaliteten beites vår og høst, og gjerne også en gang midt på sommeren. Lokaliteten var uvanlig artsrik. Av planter kan nevnes gjeldkarve, gulmaure, kjerteløyentrøst, kvitmaure, marinøkkel, sauesvingel og småengkall. Det er funnet 30 beitemarkssopp. Av disse er det 4 rødlistearter, men bare fra kategorien hensynskrevende arter. Disse var: tuet køllesopp, skjelljordtunge, brunsvart jordtunge og rødskivevokssopp.

B13 Monge-Skiri

Gammel lauvskog, bl. a. osp, dels rasmark, dessuten rik lågurtfurskog med mye skogsvingel og spredt edellauvskog med hassel, alm er observert. Gamle stubber vitner om tidligere hogst i furuskogen. Den rasmarkspregede lauvskogen er i dag lite hogstpåvirket. Det ble observert en dvergspett og en grønnspett. Signalarter på gammel skog: kort trollskjegg (*Bryoria bicolor*), randkvistlav (*Hypogymnia vittata*) og skrukkelav (*Platismatia norvegica*). Området har potensiale for flere kravfulle og rødlistede arter, bl.a. av vedboende sopp og moser. Indre grense for sanikel og svarterteknapp i Rauma (rikt hasselkratt 150-170 m.o.h.).

B14 Skiri-Ryggvatna

Området ligger dels på sørsida av elva øst for Rømmem og vest for Skiri, og omfatter gammel furuskog, ospeskog og almeskog, samt grov blokkmark. Området på nordsida av elva består av til dels med grov blokkmark med furu. Hogstspor, men skogen er gjennomgående gammel og med spredt innslag av dødt trevirke i ulike nedbrytningsstadier. Signalarter på gammel skog: pusledraugmose (*Anastrophyllum hellerianum*), rustdoggnål (*Sclerophora coniophaea*) (kandidat til rødliste for skorpelav), furustokk-kjuke (*Phellinus pini*), rutetømmersopp (*Antrodia xantha*), gullkjuke (*Skeletocutis amorpha*), rødrandkjuke (*Fomitopsis pinicola*), kort trollskjegg (*Bryoria bicolor*), randkvistlav (*Hypogymnia vittata*), skrubbenever og skrukkelav (*Platismatia norvegica*). Kvitryggspett ble observert. Ryggvatna er klare, grunne og med lite vegetasjon, og er ikke nærmere undersøkt. Området skal være et populært sted å buldre (klatring på steinblokker og små bergvegger), noe som medfører fjerning av moser og lav på enkelte steinblokker.

B15 Skiri (flomdammer)

Flomdammer med interessant flora, bl. a. nålesivaks, veikveronika, vassreverumpe, evjesoleie, småpiggnopp og åkermynnte. Flomdammene står i kontakt med Rauma og oversvømmes periodevis, men er ofte tørrlagte på ettersommeren.

B16 Døntefossen

Dette er en av de større fosseengene i Romsdalen. Der fossen slår ned er det et skogløst område med engpreget vegetasjon. Det foreligger ikke botaniske data for lokaliteten.

B17 Nord for Fossbrua

Kronglete terreng med grov blokkmark, med innslag av gammel furu og osp på vestsida av Rauma mellom Døntefossen og Fossbrua. Innslaget av gamle, levende trær, gadd og noe dødt trevirke tyder på lav og sporadisk hogstpåvirkning. Det mest oppsiktsvekkende funnet var huldrenål (*Chaenotheca cinerea*), en av våre mest sjeldne lavararter, som er knyttet til død ved i kontinentale bekke- og elvekløfter. Den er oppført som direkte truet i Sverige. I Norge kjent fra 6 områder i Oppland, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag (Jordal & Gaarder 1998). Andre funn: kystdoggnål (*Sclerophora peronella*), rustdoggnål (*Sclerophora coniophaea*) (kandidater til rødliste for skorpelav), rustkjuke (*Phellinus ferruginosus*) (kategori DC på rødlista) og dverggullnål (*Chaenotheca brachypoda*) (signalart på gammel skog).

B18 Verma-fylkesgrensa

Dette er Raumas elvekløft fra like ovenfor Vermefossen og helt opp til fylkesgrensa (området ved Vermefossen er avgrenset i VVV-rapport for Verma). Her finnes både fosserøykbetinget vegetasjon på berg, trær og på marka (bl. a. ved Slettafossen), og flora av lav m.m. som er avhengig av de stabile fuktighetsforholdene i kontinentale bekkekløfter. Videre finnes lågurtfuruskog bl. a. på strekninga Slettafossen-Larsslett. Det mest oppsiktsvekkende funnet var huldrenål (*Chaenotheca cinerea*) ved Slettafossen, en av våre mest sjeldne lavararter, som er knyttet til død ved i kontinentale bekke- og elvekløfter. Den er oppført som direkte truet i Sverige. Dette er 2. funn i Rauma (se Fossbrua). Funn av dverggullnål (*Chaenotheca brachypoda*) og fausknål (*Chaenotheca brunneola*). På trær er det notert bl. a. skrubbenever, glattvrenge, grynvrenge, lodnevrenge, lungenever og filthinnelav. Av planter i lågurtfuruskogen kan nevnes rustjerneblom, krattfiol, kranskonvall, tysbast, firblad, myskegras, knerot, furuvintergrønn og olavsstake. Området er ikke godt nok undersøkt.

B19 Sjugurgarden

Ved Sjugurgarden i Brøstdalen finnes noen interessante tørrbakker. Her finnes en rad tørketålende og varmekrevende innlandsplanter i blanding med fjellplanter. Vegetasjonen er mest variasjoner av flekkmure-sauesvingeleng, men også med innslag av dunhavre-dunkjempeeng. Området blir beita av sauer og storfe. 52 plantearter (18 naturengplanter og 5 seterplanter). Funn: dunkjempe, sølvzure, engnellik, lintorskemunn, vill-løk, bakkestjerne, bakkesøte, hårsveve, kattedot, fjellbakkestjerne, fjellmarinøkkel, marinøkkel (over 100 individer 21.06.2000), snøsøte, flekkmure og gulmaure. Det er funnet 9 beitemarkssopp, bl. a. en rødlisteart: lillagrå rødkivesopp (*Entoloma griseocyanum*, kategori sjelden). Første sikre funn i fylket av to tørreng-tilknyttede røysopper: *Bovista aestivalis* og *Lycoperdon ericaceum* (begge bestemt av en svensk spesialist, Mikael Jeppson).

B20 Brøstkampen/Borga

Rik lavalpin-mellomalpin fjellvegetasjon med flere for Rauma sjeldne arter, bl.a. lapprose (3 lok), snøgras (3 lok) og jøkulstarr (1 lok). Andre arter i området: fjellkattedot, bergstarr (flere steder), tvillingsiv (flere steder), gullmyrklegg (vanlig), mjukrapp, flekkmure, ullvier, snøsildre, rødsildre, bekkesildre, fjellfrøstjerne, svartaks og fjelltjæreblom. Lapprose er meget sjelden og interessant i plantegeografisk sammenheng (Nordhagen 1965, Hagen og Holten 1976) og forekomstene i Rauma ligger helt i utkanten av artens kjente utbredelsesområde.

B21 Furuholen

Furuholen er ei setergrend i en helling ved vegenden i vestre del av Brøstdalen. Hovedsakelig sølvbunkeeng som enkelte steder går over i magrere natureng og fukteng. Området er beita av sau, storfe og hest. Beitetrykket er godt, men det er litt oppslag av busker i kantene. Det ble funnet 56 plantearter, mellom disse 13 naturengplanter (m.a. blåklukke, harerug, hårsveve, jonsokkoll, kjerteløyentrøst, småengkall og tiriltunge) og 3 seterplanter. Det ble funnet 13 arter av grasmarkssopp, av disse 5 vanlige arter av beitemarkssopp.

B22 Horgheimsetermoen

Lokaliteten ligger på og inntil elvesletta nordøst, øst og sør for Kabbensetrene i Brøstdalen og representer den eneste større forekomsten av lavrik furuskog i Rauma. Ellers i fylket er denne typen kjent bare fra øvre deler av Sunndal. Det finnes fortsatt en god del grove og gamle furutrær i området, opp til 1 meter i diameter. Botanisk sett er dette interessant som regionalt referanse- og typeområde. Deler av skogen ble hogd rundt 1985. Det går vei gjennom området, og det er utført noe masseuttak i den forbindelse. Mest interessant: to funn av rødlistearten ulvelav, som er knyttet til gammel furu i kontinentalt klima. Eneste kjente forekomst av skogjamne i Rauma, - en østlig art som ellers er meget sjelden i Møre og Romsdal. Rik fukthei med arter som bergstarr, hårstarr, tranestarr, gulstarr, gullmyrklegg, bjønnbrodd, fjellfrøstjerne, dvergjamne, fjelltistel og flekkmure. Av sopp tilknyttet furuskog kan nevnes svillesopp og sotvokssopp. 38 fuglearter observert. Det er gjennomført linjetakseringer årlig 1986-2000 (Steinar Stueflotten). Det er bl. a. påvist hekkende tretåspett, dvergfalk, gluttsnipe og gulerle.

B23 Horgheimsetra

Setergrend i Brøstdalen på en stor, åpen slette som er treløs og kortbeita. Vegetasjonen er mest variasjoner av flekkmure-sauesvingeleng. Området beites av sau, storfe og hest, men ikke alle dyreslag hvert år. 17 naturengplanter og 7 seterplanter, bl. a. bakkesøte, dvergjamne, fjellmarinøkkel (23 individer 21.06.2000), flekkmure, handmarinøkkel (rødlisteart, 6 individer 21.06.2000), høstmarinøkkel (1 ind. 28.06.2001), gulmaure, hårsveve og marinøkkel. Det er funnet 16 arter av beitemarkssopp (24 artspong), hvorav to rødlistete: *Entoloma pratulense* og *Entoloma xanthochroom*, begge i kategori sjelden. Det har hekket såerle i nærheten av setra, og gluttsnipa bruker vollen som del av sitt territorium. Møller hekket trolig på setra i 1991.

B24 Kabben

Dette er en setergrend i Brøstdalen på rundt 760 m o. h. Vegetasjonen er finnskjeuggeng, variasjoner av flekkmure-sauesvingeleng og sølvbunkeeng. I bunnen finnes stedvis bl. a. putehårstjerne (*Syntrichia ruralis*) og granmose (*Abietinella abietina*) vanlig. Det går en del sau i området om sommaren, beitetrykket er godt. Det beiter også storfe og hest. 43 plantearter er registrert, bl.a. marinøkkel (ca. 100 ind. i 2001), handmarinøkkel (rødlisteart), høstmarinøkkel, dunkjempe, fjellnøkleblom, fjellrapp, fjellarve, fjellfiol og snøsøte. Det er funnet 8 arter av beitemarkssopp, mest interessant er rødlistearten trolljordtunge *Geoglossum simile*, trolig norsk høyderekord (780 m).

B25 Horgheimsflya - Heimre Storhøa

Lokaliteten omfatter rik fjellvegetasjon med lapprose, og hekkeområde for sjeldne fjellfugler. Lapprose er meget interessant i plantegeografisk sammenheng fordi den er meget sjelden i Sør-Norge (Nordhagen 1965, Hagen og Holten 1976) og forekomstene i Rauma ligger helt i utkanten av artens kjente utbredelsesområde. Andre plantearter: fjellarve, fjellfrøstjerne, fjellsvæve, gullmyrklegg, harerug og rødsildre. Hekkende fuglearter: bl. a. fjell-lerke,

lappspurv, sandlo, boltit, heilo, fjæreplytt og myrsnipe. Tidligere fjellrevbestand i dette fjellområdet, nå uviss status.

B26 Pyttbudalen: Nedre Skardfjellet

Rik fjellvegetasjon langs Skardfjellet 1100-1300 moh. Bl. a. rike myrer/sig der myrtevier og ullvier forekommer hyppig. Andre arter: setermjelt, svartstarr, tranestarr, tvillingsiv, gullmyrklegg, flekkmure, bleikvier, gulsildre, snøildre, rødsildre og svartaks.

B27 Trollstølen

Trollstølen ligger nokså bortgjemt i fjellbjørkeskogen ved indre del av Ulvådalsvannet. Det åpne arealet er ca. 4 dekar og er litt steinet. Vegetasjonen består mest av engkveindominert, mager eng med innslag av ryllik og følblom. Beitetrykket er godt (sau), men det er oppslag av bjørk, einer og sølvvier i kantene og langs bekken. Seterdrift med kyr varte til 1947. Selet var inngjerda (ca. 0,5 dekar) i 1997. Det ble funnet 43 plantearter, av disse 7 naturengplanter (m.a. flekkmure og jonsokkoll; fjellmarinøkkel ble funnet av Solveig Brøste Sletta i juni 1998) og 8 seterplanter (f. eks. fjelløyentrøst, seterarve og trefingerurt).

Gradering av verdi

Tabell 4. Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk.

BIOLOGISK MANGFOLD		GRADERING	HOVEDKRITERIUM				STØTTEKRITERIUM		
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H01	H03	H05	H06	S03	S04	S05
B1	Veblungsnes	R		x		x		x	
B2	Rauma ved Frydenlundholmen	R			x	x			
B3	Sogge	R			x	x			
B4	Lynghheim	R			x	x			
B5	Horgheim	N			x	x			
B6	Selen (rikmyrer)	R		x	x				
B7	Selen (sumpskog)	R			x				
B8	Langodden-Alnes	R			x	x			
B9	Marsteingjerdet	R			x				
B10	Marstein	R			x	x			
B11	Ytre Monge	L			x				
B12	Remmem	R			x	x			
B13	Monge-Skiri	R			x	x			
B14	Skiri-Ryggvatna	R			x	x			
B15	Skiri (flomdammer)	R			x	x			
B16	Døntefossen	R			x				
B17	Nord for Fossbrua	N			x	x			
B18	Verma-fylkesgrensa	N			x	x			
B19	Sjugurgarden	R			x	x			
B20	Brøstkampen/Borga	R			x				
B21	Furuholen	R			x	x			
B22	Horgheimsetermoen	R			x	x			
B23	Horgheimsetra	R			x	x			
B24	Kabben	R			x	x			
B25	Horgheimsflya - Heimre Storhøa	R			x				
B26	Pyttbudalen: Nedre Skardfjellet	R			x				
B27	Trollstølen	R			x	x			

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

HOVEDKRITERIER

H01 Urørthet
H03 Variasjon og mangfold
H05 Sjeldenhet, egenverdi
H06 Sårbarhet

STØTTEKRITERIER

S03 Forsknings- og pedagogisk verdi
S04 Biologisk funksjon
S05 Arealstørrelse

Referert og aktuell litteratur

Kart

Dahl E., Elven R., Moen A. & Skogen A. 1986. *Vegetasjonsregionkart over Norge 1:1500000*. Nasjonalatlas for Norge. Statens kartverk.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. & Miljøvernadv., 1999: *Område som er med i ei nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal, biologiske registreringar i kulturlandskapet. Temakart 1:250 000*. Statens kartverk, Møre og Romsdal.

Holten, J. I., 1979: *Ulvådalen-Brøstdalen. Vegetasjonskart 1:20 000. Rauma, Møre og Romsdal*. 1 kart.

Holten, J. I., 1984: *Vegetasjonskart Romsdalen. 1:50 000. 1 kart*. I: Holten, J. I.: Flora- og vegetasjonsundersøkelser i Raumavassdraget. DKNVSM rapport, Botanisk Serie 1984-4.

Holten, J. I., 1984: *Naturtypekart Raumas nedbørfelt. 1:150 000. 1 kart*. I: Holten, J. I.: Flora- og vegetasjonsundersøkelser i Raumavassdraget. DKNVSM rapport, Botanisk Serie 1984-4.

Moen, A., 1998: *Vegetasjon. Nasjonalatlas for Norge*. Statens kartverk, Hønefoss. 199 s.

Statens kartverk - Miljøenheten 1998. *Inngrepsfrie naturområder i Møre og Romsdal 1988-94*. Statens kartverk.

Litteratur

Aksdal, S., 1994: *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125 s.

Bevanger, K., Rofstad, G. & Ålbu, Ø., 1983: *Vurdering av ornitologiske verneinteresser og konsekvenser for fuglelivet ved eventuell kraftutbygging i Rauma/Ulvåa, Møre og Romsdal*. DKNVS Mus. Rapport Zool. Ser. 1981-5. 97 s.

Bjørndalen, J. E. & Brandrud, T. E. 1989: *Landsplan for verneverdige kalkfuruskoger og beslektede skogstyper i Norge. III. Lokalteter på Vestlandet*. Direktoratet for naturforvaltning, rapport.

Bjørnstad, O., Klungnes, E., Skomsø, P. A., Straume, K. J. & Søvik, P. J. (red.): *Ei bok om Rauma. 54 artikler om Rauma kommune*. 253 s.

Bugge, O.-A., 1993: *Utkast til verneplan for edellauvskog i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga, rapport nr. 10-1992: 117 s.

Dahl, O., 1893: *Botaniske undersøkelser i Romsdals amt med tilstøtende fjelltrakter*. Christiania Vidensk. Selsk. Forh. 1893 No. 21:1-32.

Dahl, O., 1895: *Plantegeografiske undersøkelser i det indre av Romsdals amt med tilstøtende fjelltrakter*. II. Kgl. norske vidensk. selsk. skr. 1894:1-28.

Elven, R., Fremstad, E., Hegre, H., Nilsen, L. & Solstad, H., 1996: *Botaniske verdier i Dovrefjell-området*. NTNU Vitenskapsmuseet. Rapport botanisk serie 1996-3. 151 s.

Folkestad, A. O., 1976: *Faunaregistreringar i Øvre Rauma 1975: rapport frå undersøkingar av det høgare dyrelivet*. Rapport til Møre og Romsdal Kraftselskap. 30 s. + kart

Folkestad, A. O., 1976: *Rauma kommune. Friluftsliv og naturvern i Møre og Romsdal, spesiell del: 15. Møre og Romsdal fylke. Plan- og utbyggingsavdelinga*.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga, 1997: *Utskrift fra Naturbasen for Rauma kommune. Kart + lokalitetsbeskrivelser*.

Gjærevoll, O., 1990: *Alpine plants. Berg, R. et al. (eds.): Maps of distribution of Norwegian vascular plants. Vol. II. Tapir, Trondheim*. 126 s. + 37 pl.

Grønningsæter, B. I., 1944: *Om floraen på Pytteggja og Hanadalen*. Blyttia 2:48.

- Gaarder, G. & Jordal, J. B., 2001: *Rødlistearter i Møre og Romsdal 2001. Planter, moser, kransalger, sopp, lav og sommerfugler*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga, rapport nr. 1-2001. 88 ss.
- Gaarder, G., Holtan, D. & Jordal, J. B., 2001: *Kartlegging av naturtyper. Fylkestilpassede faktaark for Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga, rapport nr. 2-2001. 64 s.
- Gaare, E., 1970: *Rapport fra botanisk inventering i Eikesdal/Grytten reguleringsområder. Med et tillegg: Noen viktige vegetasjonstyper i surbergsområder i Norge*. Trondheim. DKNVS Museet. Upubl. rapport 28 s.
- Hagen, M. & Holten, J. I. 1976: *Undersøkelser av flora og vegetasjon i et subalpint område, Rauma kommune, Møre og Romsdal*. Kgl. norske vidensk. selsk. Mus. Rapp. Bot ser. 1976-6. 82 s.
- Hjelset, S. & Toft, S., 1992: *Landskapsvern i Romsdalen? Bruks- og verneinteresser, forslag til skjøtelsesplan*. Hovedoppgave ved institutt for biologi og naturforvaltning, Norges Landbrukshøgskole. Upubl. 127 s. + 10 vedlegg.
- Holten, J. I., 1984: *Flora- og vegetasjonsundersøkelser i Raumavassdraget, med vegetasjonskart i M 1:50 000 og 1:150 000*. DKNVSM rapport, Botanisk Ser. 1984-4: 141 s.
- Holten, J. I., Frisvoll, A. A. & Aune, E. I., 1986: *Havstrand i Møre og Romsdal. Lokalitetsbeskrivelser*. Økoforsk rapport 1986:3B: 184 s.
- Jordal, J. B. & Gaarder, G., 1995: *Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Beitemarkssopp og planter i naturenger og naturbeitemark*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport 2-1995. 95 s.
- Jordal, J. B. & Gaarder, G., 1999: *Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal 1992-98*. Samlerapport. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport nr. 1 - 99: 278 s. + kart.
- Korsmo, H., 1975: *Naturvernrådets landsplan for edellauvskogreservater i Norge. IV. Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal*. Botanisk institutt, Ås-NLH. 204 s.
- Lingsten, L., Løvik, J. E., Malme, L. & Tjomsland, T., 1979: *Raumavassdraget: undersøkelser i samband med plan om kraftverksutbygging*. NIVA rapport, O75123-02. 89 s.
- Melby, M.W. & Gaarder, G., 2001: *Vassdragsrapport 103/3 Rauma (Verma), Møre og Romsdal fylke*. Miljøfaglig Utredning rapport 2001:3. 41s + Vedlegg.
- Melby, M. W. & Jordal, J. B., 2001: *Vassdragsrapport 103/3 Rauma (Istra), Møre og Romsdal fylke*. Miljøfaglig Utredning rapport 2001:4. 45s + Vedlegg.
- Moen, A., 1984: *Myrundersøkelser i Møre og Romsdal i forbindelse med den norske myrreservatplanen*. Kgl. norske vidensk. selsk. Mus. Rapp. Bot ser. 1984-5.
- Moen, A., 1998: *Vegetasjon. Nasjonalatlas for Norge*. Statens kartverk, Hønefoss. 199 s.
- Nisja, E. G., 1988: *Verneplan IV for vassdrag. Fagrapport botanikk, Møre og Romsdal*. Direktoratet for naturforvaltning.
- Nordhagen, R., 1965: *Om vestgrensen for *Rhododendron lapponicum* (L.) Wg. i Syd-Norge*. Norske vidensk.-akad. i Oslo avh.l. Mat. nat. kl. Ny ser. 6:1-35.
- Nøst, T., 1983: *Hydrografi og ferskvannsevertebrater i Raumavassdraget 1982*. DKNVS, Museet. Rapport. Zool. Serie 1983-2. 74 s.
- Nøst, T., 1984: *Hydrografi og ferskvannsevertebrater i Raumavassdraget i forbindelse med planlagt kraftutbygging*. DKNVS, Museet. Rapport. Zool. Serie 1984-3. 36 s.

- Omang, S. O. F., 1935: *Die Hieracien Norwegen. I. Monographische bearbeitung der untergattung Piloselloides*. Det Norske Videnskaps-akademi i Oslo. 179 s. + 4 plansjer.
- Stueflotten, S., 1972: *Noen observasjoner fra Rauma kommune*. Rallus 2(4):23-24.
- Stueflotten, S., 1974: *Forekomst av andefugl ved Åndalsnes*. Rallus 4:87-88.
- Stueflotten, S., 1976: *En oversikt over fuglefaunaen i Rauma kommune*. Rallus 6:7-12.
- Stueflotten, S., 1977: *Nye observasjonar frå Rauma*. Rallus 7:29.
- Stueflotten, S., 1978: *Trekk fra fuglefaunaen i Brøstdalen, Ulvådalen og Vermedalen i Rauma kommune*. Rallus 8:115-120.
- Stueflotten, S., 1980: *I snøspurvens rike*. Rallus 10:122-124.
- Stueflotten, S., 1986: *Lappspurvens hekkestatus i Møre og Romsdal*. Rallus 16:26-28.
- Stueflotten, S., 1988: *Overvintrende sangsvaner i Rauma*. Rallus 18:134-136.
- Stueflotten, S., 1990: *Fugler i Rauma 1965 - 1989*. Rapport. 82 s.
- Stueflotten, S., 1990: *Fjellerka i Møre og Romsdal*. Rallus 20:24-27.
- Stueflotten, S., 1994: *Kommunepresentasjonen: Fuglelivet i Rauma kommune*. Rallus 24:111-127.
- Stueflotten, S., 1995: *Rotenonbehandling av vassdrag og virkningen på fuglelivet*. Rallus 25:17-24.
- Stueflotten, S., 1996: *Overvåking av en lokal hekkefuglbestand. 10 år med linjetakseringer i Rauma kommune*. Rallus 26:59-68.
- Stueflotten, S., 1998: *Planter i Rauma*. Rapport.
- Stølen, A. M., 1986: *En plantesosiologisk analyse av svartorskog i Romsdalen, Møre og Romsdal*. Hovedfagsoppg. Univ. i Trondheim (upubl.) 112 s.
- Thingstad, P. G., 1983: *Småviltbiologiske undersøkelser i Rauma-vassdraget 1982 og 1983*. DKNVSM Rapport Zool. Serie 1983-6.
- Thingstad, P. G., 1984: *Tilleggsundersøkelser av lirypebestanden ved Ulvådalsvatnet, Raumavassdraget*. Univ. i Trondheim, Vitenskapsmuseet, rapport utanom serie.
- Thingstad, P. G., 1987: *Sammendrag med konsekvensvurderinger av de nye aktuelle alternativene F, F1 og F2 for konsesjonundersøkelsene av fugl og småvilt i Raumavassdraget*. Universitetet i Trondheim 1987, stensil , 2s.

4.0 LANDSKAPSBILDE

4.1. Rauma

Selve Romsdalen med unntak av strekningen fra samløpet med Istra og ned til fjorden, ligger innenfor landskapsregion 23 *"Indre bygder på Vestlandet"*. Regionen er karakteristisk for det landskapet som Norge er internasjonalt kjent for, *"det ultimate fjordlandskap med meget dypt innskårne fjorder omkranset av snøkleddede topper"*. Ulvådalen og høyereliggende områder dekkes av landskapsregionen *"Høgfjellet i Sør-Norge"* hvis landskapskarakter beskrives som *"preget av dramatiske romvirkninger i stor skala, steile fjellvegger, tinder og storslåtte utsyn. Mosaikken av snøflekker og breer gir en sterk kontrastvirkning i sommerhalvåret"*. (NIJOS 1998).

Raumavassdraget har et variert og særpreget landskap. I nordvest har fjellene en utpreget vestlandsk karakter, dvs. velutviklede alpine landskapsformer med mange botnbreer og store høydeforskjeller. I sørøst har fjellområdene en typisk østlandsk karakter preget av rolige, avrundete terrengformasjoner. Hovedinntrykket av nedbørfeltet er et storkupert høyfjellsområde som er dypt nedskåret av Romsdalen.

Vassdraget har et spesielt dreneringsmønster ved at de fleste sidedalene ligger som mothaker, såkalte agnordaler, til Romsdalen. Vermedalen er et typisk eksempel på dette. Et annet spesielt trekk ved vassdraget er at Lesjaskogsvatnet ved vannskillet mot Gudbrandsdalen også er kilde til Gudbrandsdalslågen.

Fra Lesjaskogsvatnet til Stuguflåten er hoveddalføret vidt og med slake profiler i et åpet landskap. Ovenfor Bjorli slynger elva seg i et flatt, myrlendt landskap med mange avsnørte elveleier. Dette er en naturtype som forøvrig er sjelden i regionen. Nedenfor Stuguflåten (som er den strekningen vassdragsrapporten omfatter) smalner Romsdalen inn og får et helt annet preg. Dalen er trang og omgitt av høye, spisse tinder. I dalbunnen opptar elva en betydelig del av arealet. Ved foten av de stupbratte dalsidene finner en tildels enorme skredmasser. Det er lite avsetninger fra isavsmeltingen i denne delen av Romsdalen, men på strekningen Sogge-Åndalsnes i nedre del av Romsdalen finner en derimot store, mektige avsetninger. Her har dalføret en markert breerodert U-form.

Der Rauma stilner av noen få kilometer ovenfor utløpet ved Åndalsnes, reiser den kjente Trollveggen seg opp til Trolltindan. På motsatt side av dalen ruver Romsdalshorn. Dette er blant de mest dramatiske og særpregete fjellformasjonene i Norge.

Det grunnleggende elementet innenfor nedbørfeltet er store og små vann, småbekker, elver, fosser og breer. Hovedelva veksler mellom kraftfulle fossefall, storsteinete stryk og og mere stilleflytende partier. Ved Kleiva møtes Ulvåa og Rauma i et mektig uttrykk. Lengre ned ligger Slettafossen og på sørvestsida av hoveddalføret ligger Vermafossen som i perioder med stor vannføring danner et imponerende skue.

De høyeste fjelltoppene innenfor nedbørfeltet er Pyttegga og Karitind på henholdsvis 1999 og 1982 m o.h.. En lang rekke fjelltopper rager opp i over 1700 m o.h..

Gårdsbebyggelse, setre og tilliggende jordbruksarealer danner en rekke idyller samtidig som de forteller en rik og lang brukshistorie fra dalføret. Også Raumabanen representerer et viktig kulturminne innenfor nedbørfeltet og sammen med de mange vegfar og rester av vegfar langs Rauma framstår Romsdalen som en av de viktigste ferdselsårene mellom østlandet og vestlandet, historisk og fremdeles.

4.2. Utvalgte lokaliteter

Lokalitetsbeskrivelser

L1 Karitind-Pyttegga-Høgtunga

Et sammenhengende, stort uberørt område med særdeles dramatiske former. Alpin tindetopografi med stort breinnslag. Topper opp mot 2000 m oh. Området utgjør en sentral del av forslaget til Reinheimen nasjonalpark, og store deler er kvalifisert villmark mht. fravær av tyngre tekniske inngrep.

L2 Ulvådalsvatnet

Ulvådalsvatnet er et stort, langstrakt og uregulert vann i øvre del av fjellbjørkebeltet. Vannet ligger nedsunken mellom høye fjell i nord og i sør, mens terrenget åpner seg østover mot Brøstådalen og vestover langs Grønåa. Bjørkeskogen danner en myk brem omkring vannet og en overgang mot de snaue og harde fjellformene over. Kulturinnslaget i form av støler langs vannet skaper en egen atmosfære i et område som forøvrig er svært lite berørt av tekniske inngrep.

L3 Asbjørnsåe/Ulvåa

Et lite men dramatisk innslag i form av et svært iøynefallende parti av Asbjørnsåe der den faller det siste stykket ned mot Ulvåa. Møtet er særlig tydelig fordi elva renner eksponert i den skrinne furuskogen, og fossen har en relativt stor bredde.

L4 Ulvåa/Rauma

Et svært livlig og uttrykksfullt elvemøte som blir fremhevet av den skrinne, lysåpne furuskogen. De fossende elvene trenger seg gjennom trange gjel og kaster seg utfor fjellhyller. Elvemøtet danner sentrum i et spennende avsnitt av vassdraget hvor vannmassene utviser en imponerende kraft.

L5 Slettafossen

Et spennende og dramatisk avsnitt av Rauma, tilrettelagt for opplevelser ved stier og sikkerhetsgjerde. Slettafossen er imponerende og dramatisk der elva renner dypt nede i et gjel over strekningen.

L6 Vermafossen/Kylling bru

Vermafossen er regulert, men i perioder med stort overløp er den et blikkfang for reisende gjennom Øverdalen. Rørgata og inntaksdammen er lite iøynefallende, men fossen har relativt liten vannføring gjennom store deler av året. Kylling bru er et særdeles spennende kulturminne som ruver i landskapet og forteller en viktig samferdselshistorie fra tidlig på 1900-tallet.

L7 Skirihølen-Jetmundhølen

Et variert og spennende avsnitt av Rauma med holer, stille loner og mindre stryk mellom blokk og stor stein. Det grønnfargede vannet på lys botn i de stillere partiene innbyr til bading selv om temperaturen nok legger en demper på opplevelsen.

L8 Trollveggen-Romsdalshorn

Et av de mest storslåtte, alpine fjellformasjonene i Norge. Både Trollveggen og Romsdalshorn står som begrep på den ville fjellnatur vi kan presentere for våre tilreisende gjester. Området

er avbildet og omtalt i et stort antall praktverk og turistbrosjyrer som fokuserer natur og landskapsformer. Den trange dalformen øker kontrastvirkningen og tvinger fram et nesten usannsynlig perspektiv.

Gradering av verdi

Tabell 5. Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk.

LANDSKAPSBILDE		GRAD- ERING	HOVEDKRITERIUM				STØTTEKRITERIUM			
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H03	H06	H07	H08	S06	S07	S08	S09
L1	Karitind-Pytteggga-Høgtunga	N			x	x	x			
L2	Ulvådalsvatnet	N	x		x		x			
L3	Asbjørnsåe/Ulvåa	L				x	x			
L4	Ulvåa/Rauma	R	x			x				
L5	Slettafossen	R				x	x			
L6	Vermafossen/Kylling bru	N				x		x		
L7	Skirihølen-Jetmundhølen	R	x				x			
L8	Trollveggen-Romsdalshorn	N				x	x	x		

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

HOVEDKRITERIER

H03 Variasjon og mangfold

H06 Sårbarhet **S07**

H07 Helhet

H08 Inntrykksstyrke

STØTTEKRITERIER

S06 Urørthet

S07 Sjeldenhet eller særpreget

S08 Typiskhet

S09 Historisk dokument

Referert og aktuell litteratur

Kart

Follestad, B. A., E. Larsen, O. Longva, E. Anda, E. Sønstegaard, A. Reite & A. R. Aa 1994. *Løsmassekart over Møre og Romsdal fylke M 1:250 000. Beskrivelse*. Norges geologiske undersøkelse. Skrifter 112. 52s.

Sollid J. L. & Kristiansen K. 1984. *Raumavassdraget, kvartærgeologi og geomorfologi*. 1:80 000. Geografisk institutt, universitetet i Oslo.

Statens kartverk - Miljøenheten 1998. *Inngrepsfrie naturområder i Møre og Romsdal 1988-94*. Statens kartverk.

Litteratur

Aksdal, S. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernnavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125s.

Asheim, V. 1993. *Håndbok i landskapskartlegging*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 29s.

Beyer, I & J. B. Jordal 1995. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Tilleggsregistreringar 1995*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernnavdelinga rapport nr. 15 - 1995. 45s.

Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep*. DN-rapport 1995-6. 39s.

- Direktoratet for naturforvaltning 1991. *Register over inngrep i verna vassdrag*. DN-notat 1991-7. 10s.
- Erikstad, L. & G. Hardeng 1988. *Naturvernområder i Norge*. Miljøverndepartementet. Avdelingen for naturvern og friluftsliv. Rapport T-713. 147s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 2001. *Utskrift fra Naturbasen for Rauma kommune*.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavdelinga 1995. *Mellom bakkar og berg. Ein teoretisk og praktisk rettleiing om kulturlandskapsforvaltninga i kommunane*. Rapport nr. 1-95.74s.
- Marker E. 1977. Landsplanen for verneverdige områder og forekomster. Miljøverndepartementet.
- Miljøverndepartementet 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget*. 117s.
- Møre og Romsdal natirvern og Fellesutvalget for bevaring av Rauma/Ulvåa 1980. *Rauma/Ulvåa på vektskåla. Kraftutbygging eller vern*. 149s.
- NIJOS 1998. *Landskapsregioner i Norge. Landskapsbeskrivelser*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 51s.
- Nordisk ministerråd 1990. *Nordiske vassdrag, -vern og inngrep*. Miljørapport 1990:11. 143s.
- Nordisk ministerråd 1984. *Naturgeografisk regioninndeling av Norden*. Nordiska ministerrådet. 289 s.
- Norges offentlige utredninger 1991:12A *Verneplan for vassdrag IV*. 151 s.
- Norges offentlige utredninger 1991:12B *Verneplan for vassdrag IV*. 373 s.
- Norges offentlige utredninger 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker*. NOU 1986:13. Universitetsforlaget. 103s.
- Norges offentlige utredninger 1980. *Naturvern i Norge*. NOU 1980:23. Universitetsforlaget. 147s.
- Sollid, J. L. & L. Sørbel 1981. *Kvartærgeologisk verneverdige områder i Midt-Norge*. Miljøverndepartementet. Rapport T-524. 207s.
- Spikkeland K. (red.) 1995. *Sammenstilling av verneverdier og brukerinteresser. Vossavassdraget, Gaularvassdraget og Rauma*. NVE Publikasjon Nr. 15. 1995. 56s.
- St.meld. nr. 62, 1991-92. *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*. Miljøverndepartementet. 131s.
- St.prp.nr. 118 (1991-92). *Verneplan IV for vassdrag*. Olje- og energidepartementet. 128s.

5.0 FRILUFTSLIV

5.1 Rauma

Romsdalen som er hoveddalen til Raumavassdraget er kjent for sine trolske fjellformasjoner og i sin helhet vakre natur. Det varierte landskapet i Romsdalen gjør mulighetene for friluftsliv mange, og de naturskjønne og dramatiske omgivelsene gir stor opplevelsesverdi. Det at Norges fjellfestival nettopp finner sted på Åndalsnes viser i seg selv området status for friluftsliv. Området byr på alt fra tradisjonelt friluftsliv som jakt og fiske til nyere og moderne former for friluftsliv som eksempelvis buldring* og basehopping. Romsdalen har lenge vært kjent for sine fjell og klatrere. Viktige lokaliteter for klatring finnes gjennom hele Romsdalen, som ifølge Nebell og Bø (1999) er landets beste klatreområde.

Fjellområdene lenger opp i vassdraget, Brøstdalen og Sandgrovbotn, er mest kjent som turområde og for jakt og fiske. Om vinteren tilbyr fjellområdene Sandgrovbotn og Brøstdalen mange muligheter til fine skiturer. Her kan en velge rolige turer i dalbunnen eller toppturer med mulighet for telemarkkjøring. Når isen forlater fjellvannene sommertid, finner mange veien til de utallige fiskevannene vassdraget tilbyr. Vassdraget har alt fra store fiskevann som Sandgrovvatnet, til mindre men like gode fiskevann. Ved flere av fiskevannene er det satt opp fiskehytter som er åpne for allmenheten. Både Brøstdalen og Sandgrovbotn har et turområde som av FM i Møre og Romsdal er registrert av nasjonal verdi for friluftsliv. Begge fjellområdene har turstier som inngår i et nasjonalt turstinnettverk, og Brøstdalen har også to populære DNT-hytter. Brøstdalen er et lett og fint utgangspunkt for stien videre til Tafjordfjellene eller Skjåk og Lesja, og fra Sandgrovbotn kan du nå den nasjonale turstien som går via Aursjøhytta til Trollheimen eller Dovrefjell.

Det er åpent for jakt på alle de fire hjortedyra i området. Hjort og rådyr finner vi i skogsliene i hele området, mens elgen holder til i øvre deler av hoveddalføret samt Brøstdalen. Sandgrovbotn utgjør en del av sommerbeitet for Norges siste opprinnelige villreinstamme, mens Ottadalsreinen bruker Brøstdalen og fjellområdene rundt til sommerbeite. I fjellområdene er det også muligheter for å jakte småvilt som hare og rype, og i fjellbygdene er det tradisjon for både revejakt, fellefangst etter mår og røyskatt og snarefangst av ryper.

Rauma elv er mest kjent for sitt laksefiske. Etter at elva ble smittet av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* i 1980, har det fram til 2001 vært forbudt å fiske laks i elva, bortsett fra organisert stamfiske til settefiskanlegget på Herje. Sesongen 2001 ble fisket åpnet igjen. Det dramatiske landskapet med trolske fjelltinder og den klare, brusende elva gjør fiskeopplevelsen meget stor i denne elva.

Romsdalen har også flere viktige lokaliteter for sopp- og bærplukkere. De bratte fjella skaper et fuktig klima som soppen trives i. De idylliske sandstrendene langs elvekanten fungerer som populære badeplasser for lokalbefolkningen. Elveløpet fra Ulvåa og ned til utløpet av Rauma tilbyr også flotte områder til å padle både i elvekajak og i kano. Elvas stryk og fosser tiltrekker de beste elvekajakpadlerne, mens de nedre deler av elva er mer stilleflytende og fin for kanopadling. Til tross for hoppeforbudet i Trollveggen, trekkes stadig flere basehoppere til Romsdalen. De bratte fjella er ideelle utspringspunkt for basehoppere og paraglidere. Med de bratte fjellsidene blir det også flotte fosser gjennom hele Romsdalen. Fossene er heller ikke bare til beskuelse. Over 53 isklatringsruter er kartlagt og dokumentert i klatreguiden (Klatring i Romsdalen 1999).

* Klatring på store steiner uten bruk av tau.

5.2. Utvalgte lokaliteter

Lokalitetsbeskrivelser

F1 Brøstdalen

Brøstdalen inngår i forslaget til Reinheimen landskapsvernområde /nasjonalpark. Dette landskapsområde/nasjonalparkområdet er et av de største uberørte områdene i Sør-Norge (St.meld. nr.62, 1991-92). Området har alpine fjelltopper som Karitind (1982 m.o.h.) og Puttegga (1999m.o.h.) som alternativ til de mer avrunda fjellene med daler og fjellvann.

Området er godt tilrettelagt for friluftsliv, med oppkjørte løyper om vinteren og flere hytter for allment bruk. Ålesund og Sunnmøre turistforening (ÅST) har hyttene Vakkerstøylen og Puttbua, med stier fra Kabben/Tunga og over til Tafjordfjella. ÅST har naust på Tunga med båt for å ferdes på Ulvådalsvatnet. Grytten fjellstyre har satt opp Jervebua ved Vetl Hånådalen og Mebua i Midtbotn som er tilgjengelig for alle turgåere. Ulvådalen grunneierlag har satt opp ei fjellhytte ved Storvatnet og ei steinhytte ved Grovåskarsvatnet. Ved Trollkirkjetjønn er det ei privat hytte (Trollbua) der deler av hytta er åpen for allment bruk (Rauma kommune 1998).

Brøstdalen kan tilby jakt på alle de fire hjortedyrene og småviltjakta er også bra. Jakta forvaltes av Ulvådalen grunneierlag, Tunga sameie og Grytten fjellstyre. Ulvådalsvatnet er et stort og godt ørretvann og Ulvådalen grunneierlag har to båter til leie ved vatnet som en kan benytte til garnsetting eller fiske fra båt. Andre gode fiskevann kan nevnes som Grønvatnet, Trollkyrkjetjønn, Nordre og Søndre Glupen, Storvatnet, Midtbotnvatnet, Vetl-Hånådalen Horgheimsetertjønnene, Børråbotn, og Grovåskarsvatnet.

Det er et hyttefelt ved Tunga, og sommertid er det derfor kjørbar vei helt inn dit. Ved Sjurgarden (den øverste garden på Brøstdalsveien) er det brøytet p-plass gjennom hele vinteren. Det er anslått at 6-7000 biler parkerer der bare på vinterstid (Rauma kommune 1998).

Det foregår flere fjellarrangementer i Brøstdalen gjennom hele året. I slutten av juli feires det olsok på en åpen plass ved Horgheimssetra med mulighet for plattindans, og seterdag på Kabbesetra arrangeres hver sommer av Øverdalen bygdekvinne dag. Ved påsketider blir det hvert år arrangert isfiske på Grovoskarsvatnet, og "Brøstdalen rundt", en turløype med medaljering for å ha deltatt.

I naturbasen til Fylkesmannen beskrives dette område som nasjonalt/internasjonalt viktig turområde (Fylkesmannen 2001). Turområdet henger sammen med Tafjordfjella, Skjåk og Lesja med nasjonalt viktige turløyper.

F2 Sandgrovbotnen med fjella i nordvest

Dette området er foreslått vernet i høringsutkastet til verneplan for Dovrefjellområdet. Det særegne og vakre landskapet med tinder, egger og botner, og villreinens bruk av området til sommerbeite, er viktige verdier som ligger til grunn for verneforslaget (Fylkesmannen i Hedmark *et al.* 1998). Landskapet og viltet legger også forholdene for friluftsliv godt til rette. Jakt på både rein og fjellrype er viktig i dette området. Anleggsveien opp til Sandgrovbotnen gjør fjellområdet lett tilgjengelig, men reduserer samtidig opplevelsesverdien. Fra Sandgrovbotnen kan du nå den nasjonale turstien som går via Aursjøhytta til Trollheimen eller Dovrefjell. Området har flere attraktive fjellørretvann som benyttes mye både til stang- og garnfiske. Om vinteren er området rundt Sandgrovbotnen et mye brukt turområde, med mulighet til å gå på flere fjelltopper som har fin nedkjøring på ski. Området vest for Sandgrovbotnen har et dramatisk landskap med tinder og isbreer. Dette området er attraktivt for fjellklatrere og tinderanglere. Karlsgråtinden har i de senere år blitt et populært

utspringpunkt for basehoppere. Store deler av dette området (F2) er karakterisert som nasjonal verdi for friluftsliv av Fylkesmannen i Møre og Romsdal (1995).

F3 Rauma elv

Den lakseførende strekningen i Rauma er på 42 km og går fra utløpet av elva og opp til Kyllingfossen på Verma. Med unntak av noen stilleflytende parti med sandbunn ved Marstein og ovenfor Flatmark hvor det er mindre fiskeaktivitet, er størsteparten av elva attraktiv for sportsfiskere. Med dette menes at fisken kan stå på de fleste stedene oppover elva, og de fleste områdene er tilgjengelig for fiske. Det går også sjøaure opp i elva. Strekningen fra Soggebrua og opp til Eiafossen er det mest attraktive fiskeområde. Denne strekningen har lengst fiskesesong og er lett tilgjengelig. Siden 1980 har laksebestanden vært infisert av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Fram til 2001 har det derfor vært forbudt å fiske i elva, bortsett fra organisert stamfiske til settefiskanlegget på Herje. Sesongen 2001 ble fisket åpnet igjen og det ble vist stor interesse på ny for å fiske i Rauma. Det dramatiske landskapet med trolske fjelltinder og den klare elva i vekselvis stryk og fosser, gjør fiskeopplevelsen meget stor i Rauma elv.

Padling F4-F8

F4 Ulvåa øvre

Ulvåa har to interessante strekninger for kaiakpadlere. Den øverste strekningen er stort sett enkel, men har ett parti over Kabben med ei 250m lang "sklie" som er utfordrende og flott.

F5 Ulvåa nedre

Nedre strekning av Ulvåa har litt mer kontinuerlig padling med flere korte, kraftige stryk, pluss en liten foss.

F6 Fylkesgrensa mot Purkhola

Denne strekningen har ekstrem padling, bare for de dyktigste kaiakpadlerne. Her er det høye fosser med stor vannføring, med rolige og idylliske strekk mellom fossene. Denne strekningen er internasjonalt kjent for kaiakpadlere.

F7 Sletta

Fra brua over til Sletta starter en fin strekning for kaiakpadling og det er derfor enkelt å komme ned til elva. Her får man en kontinuerlig og jevn padling, men med ett parti hvor en må bære kaiaken. Utrolig flott opplevelse å padle under Vermafossen på høg vannføring.

F8 Elva ved Skiri

Denne strekningen tilbyr lett til middels vanskelig padling som passer fint for nybegynnere. Her er det korte strykpartier med lange rolige strekk innimellom. Idylliske omgivelser, med hvite sandstrender og store kampesteiner i elvekanten gjør opplevelsesverdien stor.

Badeplasser F9 - F12

F9 Skirimoen

Ved Skirimoen har noen store kampesteiner lagt seg midt i elveløpet. Dette fører til at en strekning av elva blir nesten avsnørt utpå sommeren. Her er det blitt dannet en stor kulp omslynget av hvite sandstrender. Den klare elva, stredene og kampesteinene skaper et

idyllisk landskapsrom som er tiltrekkende for badegjester. Badeplassen er mest benyttet av lokalfolk.

F10 Sogge

Her er det blitt opparbeidet en badestrand ved campingen på Sogge. Elva har stri strøm på denne strekningen og egner seg ikke til å bade for små barn. Sandstranden er likevel fin til å leke på og blir mye benyttet til strandvolleyball. Badeplassen ligger i idylliske omgivelser og blir mye benyttet av både lokale og av turister. Lett tilgjengelig og gode muligheter for parkering.

F11 Krohnberget

Denne badeplassen ligger der Istra renner ut i Rauma elv. Her er det svaberg som er et fint utgangspunkt for bading (Rauma kommune 1999).

F12 Frydenlund

Ved svabergene på Frydenlund er det et fint utgangspunkt for bading i elva. Denne badeplassen blir mest benyttet av lokale, men også av turister fra Åndalsnes camping som ligger ved siden av badeplassen(Rauma kommune 1999).

F13 Marstein/Kors

Denne lokaliteten er et fint terreng å ferdes i med gode sopp- og bærlokaliteter. Området er lett tilgjengelig med gode muligheter for parkering.

F14 Slettafossen

Slettafossen som styrter ned i et trangt juv er et av stedets viktigste turistattraksjoner. På vestsiden av fossen ligger et sportsklatrefelt med god fjellkvalitet (Nebell og Bø 1999). Klatrefeltet har stor variasjon i vanskelighetsgrad. Nærkontakten med fossen gir området høy opplevelsesverdi.

F15 Boblevæggen

Dette er et lokalt mye benyttet klatrefelt med klatreruter av høyt nivå. Området er lett tilgjengelig og om sommeren er det god parkeringsplass.

F16 Skiri

Denne lokaliteten er nasjonalt kjent som et bra buldrefelt. Lokaliteten er delt i to med buldringsfelt på begge sidene av hovedveien. Området er stort og har mange forskjellige buldremuligheter med variert vanskelighetsgrad. Nærhet til elva med steiner og hvit sandstrand gir sterk naturopplevelse. Lokaliteten har også veldig gode sopplokaliteter men det er få muligheter for parkering her.

F17 Årstallsteinen

Klatringen foregår her på store kampesteiner nede ved elva og stedet er svært idyllisk. Klatrerutene på de to steinene Årstallsteinen og Tårnsteinen, har meget høy standard. Området ved Årstallsteinen har også historisk og kulturell verdi. Navnet Årstallsteinen, kommer av at årstallet 1869, ble risset inn i steinen da veien ble bygd. Kulturminnene i området er knyttet til veier fra ulike tidsepoker og teinefisket i elva (Klauseth 2001). I en hule under en annen stor kampestein i dette området sies det at fanten søkte ly. Natur- og kulturverdien og nærkontakten med elva gir dette området en stor opplevelsesverdi.

F18 Mongejura

Dette er en kjent og populær storveggsrute på nesten 1000 m. Denne klatreturen gir stor opplevelse av kontrasten fra å starte nede i den trange dalen til å bestige Mongejura og komme rett opp i et uberørt høyfjellsterreng. Turen returneres ned Marsteinskåra.

F19 Romsdalshorn/Hornaksla

Romsdalshorn duver rett opp fra dalen med Trolltindene på motsatt side. Fjellet er et kjent landskapsbilde og frister mange fjellklatrere. Fjellet blir klatret til topps men har også et kjent og tradisjonelt klatrefelt som ligger ved foten av fjellet og kalles Hornaksla. Dette er det mest brukte klatrefeltet i Romsdalen. Den gode fjellkvaliteten og den flotte utsikten rett på Trolltindene gir her stor klatreopplevelse. Her finner man alt fra korte til lange ruter på opptil ti taulengder, på noe av det fineste og mest faste fjellet i Romsdalen (Nebell og Bø 1999). Like i nærheten ligger et buldrefelt som kalles Fantebrauta. Denne lokaliteten ligger i et naturskjønt og rolig område. Lokaliteten har mange steiner og varierte muligheter for buldring. Naturopplevelsen her gjør verdien for friluftsliv veldig stor.

F20 Trollveggen/Trolltindene

Europas høyeste loddrette fjellvegg og kanskje Norges mest spektakulære og dramatiske fjellformasjon. Det dramatiske fjellmassivet gjør dermed også klatreopplevelsen spektakulær. Fjellveggen er kjent og beryktet av klatrere over hele verden og har mange klatreruter å by på. Trolltindene kan også nås fra baksiden uten klatreutstyr og er en fin dagstur fra Trollstigen.

F21 Norafjellet

Fra Soggeberget går det fin sti opp til Orabotnen som er en mye brukt tursti av lokale. Fra Orabotnen kan man fortsette videre via toppen av Norafjellet til Nordre Trolltind. Herfra er det flott utsikt rett på Trollveggen og ned i dalen. Norafjellet har også et tradisjonsrikt klatreområde. Fjellet er her av bra kvalitet og den flotte utsikten til Romsdalshorn og Trollveggen gir stor klatreopplevelse.

F22 Litlefjellet

Litlefjellet er en enkel og kort tur, og blir forholdsvis mye benyttet av både lokale og turister. Her kan en fort og lett (30 min) komme seg opp i en høyde hvor en får flott utsikt rett på Trollveggen og ned i Romsdalen. Nærkontakten med Vengetindane og Romsdalshorn forsterker opplevelsen i stor grad.

F23 Mjelva

Kort avstand fra Åndalsnes og meget bra klatring har gjort Mjelva til et av de mest populære klatrefeltene i Romsdalen (Nebell og Bø 1999). På grunn av beliggenhet og solgang, er dette et mye brukt klatreområde hele året. Her er det sol også om vinteren, i motsetning til klatre- og buldreområdene lenger opp i Romsdalen. Rutene her har høy kvalitet, og med den flotte utsikten fra Mjelvhammeren er dette et attraktivt klatreområde. På flaten ligger den 10-12 m høye Mjelvasteinen som er fin både til topptauing og buldring.

F24 Nesaksla

Nesaksla er ”byfjellet” til Åndalsnes og er et mye benyttet turfjell. Fra Nesaksla er det mulighet til å følge fjellryggen over til Vengesdalen. Dette er en fin tur med flott utsikt hele turen.

F25 Breitind og Børa

Fint turområde blant dramatiske fjellformasjoner og med flott utsikt utover Romsdalen. Breitind er et fint fjell å bestige både til fots og på ski. Mannen er også et populært turmål med flott utsikt ned Romsdalen. Fra Alnesdalen kan en gå via Børa og over til Remmemsdalen og Vermedalen. Dette er en fin dagstur med flott utsikt fra "taket" til Romsdalen.

Lokaliteter for isklatring

Lilleteigfossen	Årsfesten
Renne langt til venstre på Mjelva	Gyrosiget
Høljenesfossen	Ølmåa
Hyper passiv	Elgåa
Lady de Beauclerk	Menn uten kvinner
Kursisen	Kvernasiget
Soggefossen	Kvernagrova
Framhaldsvaet	Banjostrengen
Framhaldfossen	Skirifossen
Venstre Framhaldsrenna	Julekalenderen
Høyre Framhaldsrenna	Rangåfossen
Halsagjelet	Rangågjelet
NVE-gjelet	Vasaloppet
Heens renne	En gang var vi støtere
Høyre spor	Høyspent
Marsipanfingre	Flatmarkisen
Fivafossen	Styggefonggrova
Gutten som ville være en av gutta	Nedre Gravdehaug
Skogagrova	Det femte element
Skipsbaugen	Kyllingbrua
Jernbanefossen	Bruliaisien
Puddingåsen	Villpurka
Søylene	Purkhola
Gamle Kyllingbru	Helvetesfossen
Nordøstveggen på Breitind	Døntefossen
Horgheimsrenna	

Kilde : Klatring i Romsdalen (Nebell og Bø 1999).

Gradering av verdi

Tabell 6. Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk.

FRILUFTSLIV		GRAD ERING	HOVEDKRITERIUM				STØTTE KRITER.	
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H01	H09	H10	H11	S10	S11
F1	Brøstdalen	N	x	x	x	x	x	x
F2	Sandgrovbotnen	N		x	x	x	x	
F3	Rauma elv	N		x	x	x	x	
F4	Ulvåa øvre	R		x	x		x	
F5	Ulvåa nedre	R		x	x		x	
F6	Fylkesgrensa mot Purkholet	N		x		x		
F7	Sletta	L		x			x	
F8	Elva ved Skiri	L		x				
F9	Skirimoen	L		x	x			

F10	Sogge	L				x	x	
F11	Krohnberget	L			x			
F12	Frydelund	L			x		x	
F13	Marstein	L			x		x	
F14	Slettafossen	L		x			x	
F15	Bobleveggen	L			x		x	
F16	Skiri	N		x	x			x
F17	Årstallsteinen	R		x	x			x
F18	Mongejura	N		x	x		x	
F19	Romsdalshorn/Hornaksla	N		x	x	x	x	
F20	Trollveggen/Trolltindene	N		x	x	x	x	
F21	Norafjellet	L		x	x			
F22	Lillefjellet	R				x	x	
F23	Mjelva	R		x		x	x	
F24	Nesaksla	R		x		x	x	
F25	Breitind og Børa	R		x	x			

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

HOVEDKRITERIER

- H01** Urørthet
H09 Opplevelse
H10 Egnethet
H11 Dagens bruk

STØTTEKRITERIER

- S10** Tilgjengelighet
S11 Natur- eller kulturkvaliteter

Referert og aktuell litteratur

Kart

Statens kartverk - Miljøenheten 1998. *Inngrepsfrie naturområder i Møre og Romsdal 1988-94*. Statens kartverk.

Sollid J. L. & Kristiansen K. 1984. *Raumavassdraget, kvartærgeologi og geomorfologi*. 1:80 000. Geografisk institutt, universitetet i Oslo.

Litteratur

Aksdal, S. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125s.

Asheim, V. 1993. *Håndbok i landskapskartlegging*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 29s.

Beyer, I & J. B. Jordal 1995. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Tilleggsregistreringar 1995*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 15 - 1995. 45s.

Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra yngre tekniske inngrep*. DN-rapport 1995-6. 39s.

Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Oversikt over norske vassdrag med laks, sjøaure og sjørøye pr. 1. januar 1995*. Utskrift fra lakseregisteret. DN-notat 1995-1. 104s.

Direktoratet for naturforvaltning 1991. *Register over inngrep i verna vassdrag*. DN-notat 1991-7. 10s.

Direktoratet for naturforvaltning 1990. *Fagrapport i friluftsliv. Verneplan IV for vassdrag, Møre og Romsdal fylke*. DN-notat 1990-3. 140s.

Erikstad, L. & G. Hardeng 1988. *Naturvernområder i Norge*. Miljøverndepartementet. Avdelingen for naturvern og friluftsliv. Rapport T-713. 147s.

Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Fylkesmannen i Oppland, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 1998. *Verneplan for Dovrefjellområdet. Forslag til utvidelse av Dovrefjell nasjonalpark og Fokstumyra naturreservat, og opprettelse av tilgrensende landskapsvernområder og biotopområder*. Høringsutkast.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 2001. *Utskrift fra Naturbasen for Rauma kommune*.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1990. *Spørreundersøkelse blant jegere i Møre og Romsdal*. Rapport nr. 8 - 1990. 19s.

Klauseth, M. 2001. *Konsekvensanalyse Monge- Flatmark. En vurdering av 2 alternativer for E136 i Romsdalen*. Hovedoppgave ved Norges Landbrukshøgskole.

Miljøverndepartementet 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget*. 117s.

Mølmen, Ø. 1987. *Fra dyregraver til geværjakt i Rauma*. Rauma kommune ved kulturstyret.

Møre og Romsdal natirvern og Fellesutvalget for bevaring av Rauma/Ulvåa 1980. *Rauma/Ulvåa på vektskåla. Kraftutbygging eller vern*. 149s.

Nebell, A.G, og Bø, B.1999. *Klatring i Romsdal*. Klatreguide. Sogge fjellsport.

NIJOS 1998. *Landskapsregioner i Norge. Landskapsbeskrivelser*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 51s.

Nordisk ministerråd 1990. *Nordiske vassdrag, -vern og inngrep*. Miljørapport 1990:11. 143s.

Nordisk ministerråd 1984. *Naturgeografisk regioninndeling av Norden*. Nordiska ministerrådet. 289 s.

Norges offentlige utredninger 1991:12A *Verneplan for vassdrag IV*. 151 s.

Norges offentlige utredninger 1991:12B *Verneplan for vassdrag IV*. 373 s.

Norges offentlige utredninger 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker*. NOU 1986:13. Universitetsforlaget. 103s.

Norges offentlige utredninger 1980. *Naturvern i Norge*. NOU 1980:23. Universitetsforlaget. 147s.

Rauma kommune 1998. *Reinheimen nasjonalpark med tilgrensende landskapsvernområder*. Brukerrapport for Rauma kommune.

Spikkeland K. (red.) 1995. *Sammenstilling av verneverdier og brukerinteresser. Vossavassdraget, Gaularvassdraget og Rauma*. NVE Publikasjon Nr. 15. 1995. 56s.

St.meld. nr. 62, 1991-92. *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*. Miljøverndepartementet. 131s.

St.prp.nr. 118 (1991-92). *Verneplan IV for vassdrag*. Olje- og energidepartementet. 128s.

Toftdahl H. 1988. *Friluftsliv og andre utendørsaktiviteter langs Rauma-Verma, Møre og Romsdal fylke*. Vassdragsforsk Rapp. nr. 119, 1-43.

Personlig meddelelse:

Halvor Hagen, Fjellfører, 6300 Åndalsnes

Terje Ormseth Olsen, Sikringsleder ved Aak fjellsportsenter, 6300 Åndalsnes.

Vidar Skiri, Klepper, Marstein-6300 Åndalsnes.

6.0 KULTURMINNER

6.1 Rauma

Kulturminnene i fjellområdet, som utgjør vestdelen av Reinheimen, kan belyse utnytting av fangstressursene fra steinalder av. Ved Ulvådalsvatnet er det funnet steinalderboplasser som er sjeldne så langt vest. Områdets beliggenhet gjør det godt egnet til å belyse spørsmålet om ressursene i høyfjellet ble utnyttet av fangstfolk på vestlandskysten eller om fangstfolkene kom fra østlandsdalene. Tilsvarende spørsmål knytter seg til bruken av fjellressursene i jernalderen. Dyregraver, bogastiller og steinbuer forteller om jakt og fangst fra jernalderen og til nyere tid. Mange av gårdene i hoveddalføret ble ryddet i eldre jernalder. Her er gravminner og rike gravfunn. På Horgheim ligger det en ødegård fra jernalderen og et gravfelt med mer enn 100 hauger.

Langs hovedvassdraget er det godt bevarte, gamle gårdsanlegg. Remmem er et fremstående eksempel på storgårdene i nedre del av dalen. Sjugurgarden i Brøstdalen viser den øvre gårdsbebyggelsen slik den så ut på 1800-tallet, og Myrabølykkja er et sjeldent eksempel på en tidligere husmannsplass. Rekketunet dominerer på gårdene, typisk for Romsdal. Karakteristiske er de store, lange låna og de kombinerte driftsbygningene fra 1800-tallet.

Området har mange verdifulle kulturminner knyttet til tidlig turisme. Foruten gården Fiva, sentrum for engelsk laksefiske i Rauma siden 1849, finnes det gamle turist- og skysstasjoner og jakthytter.

To store monumentale jernbanebruer preger kulturlandskapet sterkt. Kylling bru er av landets mest kjente. Området har ellers en lang rekke verdifulle ferdselsminner.

Området har et rikt mangfold av kulturminner og kulturlandskap med stor variasjonsbredde som dekker et langt tidsrom. Kulturminnene har kunnskapsverdi av lokal, regional og til dels nasjonal betydning. Spesielt sjeldne kulturminner er ødegården og gravfeltet på Horgheim, som er et av de høyest prioriterte fornminnefelt i landet. I store deler av området er det nær visuell kontakt mellom kulturminner og vassdrag, og elva er et viktig element i opplevelsen av kulturlandskapet.

(NOU 1991:12B, utdrag)

6.2. Utvalgte lokaliteter

Lokalitetsbeskrivelser

K1 Trollstølen, Ulvådalen

SEFRAK 1539-007-102, 103. Seterbu og fjøsmur. Bua i forfall. Satt opp i slutten av 1800-tallet.

K2 Vakkerstølen, Ulvådalen

SEFRAK 1539-007-104 Seterbu fra slutten av 1800-tallet i god stand. Drives som selvbetjent turisthytte av Ålesund og Sunnmøre turistforening.

K3 Tungaseter, Pyttbudalen

SEFRAK 1539-007-105 Seterbu antakelig fra 1840-tallet i god stand. Satt i stand som hytte.

K4 Kabben, Brøstdalen

SEFRAK 1539-007-106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114 Seterbygninger fra siste halvdel av 1800-tallet. Enkelte i brukbar stand og brukes som fritidsboliger i dag, flere til nedfalls. En utstikkerbru er restaurert (1993-94) og framstår som et spennende kulturminne fra nyere tid.

K5 Horgheimsetra, Brøstdalen

SEFRAK 1539-007-115, 116, 117, 118, 119. Seterbygninger fra første halvdel av 1800-tallet. Seterbuer, fjøs og løe er i god/brukbar stand.

K6 Furholsetra og Vengjasetra, Brøstdalen

SEFRAK 1539-007-120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128. Seterbygninger fra første halvdel av 1800-tallet. Flere av bygningene er i god/brukbar stand, men enkelte finnes bare restene igjen av.

K7 Gammelgården, Brøste

SEFRAK 1539-007-130, 131, 132, 133, 134. Seterbygninger 1700- og 1800-tallet. Flere av bygningene er i god/brukbar stand, men enkelte finnes bare restene igjen av.

K8 Sjugurgården, Brøstdalen

SEFRAK 1539-007-130, 131, 132, 133, 134. Gårdsbygninger fra 1800-tallet i variabel stand.

K9 Stakkenga og Nedre Brøste, Brøstdalen

SEFRAK 1539-007-138, 139, 140, 141. Gårdsbygninger fra 1800-tallet i variabel stand.

K10 Storhjellen

SEFRAK 1539-007-142, 143, 144, 145, 146. Stue, eldhus, høyløe, sommerfjøs og ei hytte fra slutten av 1800-tallet. Høyløe og sommerfjøs er i forfall.

K11 Nedre Kleiva, Øverdalen

SEFRAK 1539-007-149, 150. Stuehus og løe fra siste halvdel av 1800-tallet i god stand.

K12 Eldhus, Øyna

SEFRAK 1539-007-164. Eldhus fra midten av 1800-tallet i god stand. Var bolighus under anlegget av Raumabanen. Trolig bygd som husmannsplass, men fritidsbolig i dag.

K13 Stor-Raustøl, Øverdalen

SEFRAK 1539-007-063, 064, 065. Stue, uthus og høyløe (på andre siden av elva) fra tidlig på 1800-tallet. Stua er i god stand.

K14 Sørøyan, Øverdalen

SEFRAK 1539-007-182, 183, 184. "Hytte" og to utløer i begynnende forfall. Datering usikker.

K15 Slettafonna, Øverdalen

SEFRAK 1539-007-186, 187, 188. Stue, eldhus og løe fra begynnelsen av 1900-tallet. Til nedfalls, stua i ruin.

K16 Øverdalen kapell

Langkirke, bygd 1902 i tømmer.

K17 Kylling bru

Brua ble bygd i perioden 1913-26, og utnyttet utsprengt stein fra vendetunnellen. Et av landets mest kjente hvelvingsbruer.

K18 Slettafjellet setergrend

SEFRAK 1539-007-221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 235, 236. Stor setergrend med flere godt vedlikeholdte bygninger i inngangen av Vermadalen. Flere av bygningene er fra 1700-tallet.

K19 Ronnaustauå og gl. Verma kraftstasjon

SEFRAK 1539-007-258, 259. Ronnaustauå er fra 1800-tallet og i forfall. Her kunne man male korn også om vinteren. Gl. Verma kraftstasjon ble bygd i 1934, men var ute av drift allerede i 1949. Turbinen står igjen.

K20 Kraftverk, sag og kvern, Stavem

SEFRAK 1539-007-016, 017. Kraftverket ble bygd i 1917, nedlag 1949. Murbygningen er i brukbar stand. Bare tufter finnes etter sag og kvern.

K21 Tufter, kvernhus og sag, Sæter

SEFRAK 1539-007-009, 010. Bare tufter finnes etter sag og kvern fra midten av 1800-tallet. Saga var i bruk inntil 1950, men senere revet.

K22 Foss og Fossebrua

SEFRAK 1539-006-100, 101, 102, 114. Stue, løe, uthus og arbeidsstue fra første halvdel av 1800-tallet i god stand (uthus i begynnende forfall). Fossebrua er et spennende innslag i kulturlandskapet og et verdifullt samferdselsminne.

K23 Eldhus, Gravdehaug

SEFRAK 1539-006-096. Eldhus. Datering usikker.

K24 Utløe, Almegjerdet

SEFRAK 1539-006-095. Utløe på Almegjerdet, Flatmark. Byggeår uklart, men laftet opp her i 1950-årene.

K25 Flatmark

SEFRAK 1539-006-086, 087, 088, 089, 090, 091, 092, 092, 093, 094. Diverse bygninger innenfor tre bruk på Flatmark, bygd i perioden fra 1820-tallet til inn i begynnelsen av 1900-tallet. Stuebygninger, uthus, løer, stabbur, vaskehus (naust) og tørkestue. De fleste i god stand.

K26 Utløer og husmannsplass, Skiri

SEFRAK 1539-006-108, 109, 110, 111. Tufter etter to utløer/sommerfjøs og en husmannsplass. Usikker datering.

K27 Tufter av kvern, Øvre Rømmem

SEFRAK 1539-006-069, 071. Tufter etter to kverner. Usikker datering.

K28 Ytre og Øvre Rømmem

SEFRAK 1539-006-056, 057, 058, 059, 060, 061, 062, 063, 064, 065, 066, 067, 068.

Bygninger fra 1600-, 1700-, og 1800-tallet hovedsakelig i god stand. Stuebygninger, løer, stabbur, eldhus, smie, tørkestue, kvernhus, sag og sommerfjøs. Bare tufter igjen av sag og kvernhus.

K29 Kors kirke

Korskirke, bygd i tømmer i 1902.

K30 Husmannsplass, Myrabølykkja

SEFRAK 1539-006-025, 026. Stua er fra tidlig på 1700-tallet og i god stand. Løa er fra ca. 1877, og i begynnende forfall.

K31 Kvernhus, Lyngheimsgjerdet

SEFRAK 1539-006-006. Kvernhus fra 1890-årene i begynnende forfall.

K32 Horgheim gjestgiveri

SEFRAK 1539-006-009, 010. Gjestgiveriet er bygd i 1864 på Brøste, flyttet hit i 1880-årene, og senere påbygd i flere omganger. I god stand. Kårhuset på Horgheim er fra begynnelsen av 1900-tallet og i god stand.

K33 Øvre Fiva

SEFRAK 1539-005-054. Hovedbygg på Øvre Fiva fra tidlig på 1800-tallet. Gården har vært sentrum for engelsk laksefiske siden 1849.

K34 Grytten museum

SEFRAK 1539-005-069, 070. Både stuehus og løa på Ner-Hole er museum i dag. Stuehuset er fra begynnelsen av 1800-tallet, mens løa er ikke tidfestet. Stuebygningen er bygd i hvitkalket gråsteinsmur og har også vært skolebygning. Bygningene er i god stand.

K35 Ytter-bakke, Sogge, Soggereiten, Soggebrekken

SEFRAK 1539-005-001, 002, 003, 004, 005, 006, 007, 008, 009, 010, 011, 012, 013, 014, 015, 016. Et stort antall gårdsbygninger i felles tun. Bygningene er fra 1800-tallet med unntak av to stabbur som antakelig er eldre. Bygningene er stort sett i god stand.

K36 Gl. hovedbygn. Mjølva

SEFRAK 1539-004-007. Stuebygningen er bygd i hvitkalket gråsteinsmur og byggeår var 1810. Bygningene er i god stand.

K37 Devoll

SEFRAK 1539-004-015, 016, 017, 018, 019, 020, 021, 022, 023. Et stort antall gårdsbygninger i felles tun. Bygningene er fra 1800-tallet med unntak av et stuehus og et stabbur som antakelig er eldre. Bygningene er i varierende stand.

K38 Åndalsnes

Et stort antall bygninger registrert i SEFRAK. Mange bolighus, men også en del hus som har hatt en opprinnelig funksjon som er endret til boligformål. Flere bygninger under forsvaret (Setnesmoen) er interessante deler av lokalhistorien. Grytten kirke på Veblungnes er en åttekantet kirke fra 1829, bygd i tømmer i barokk/nugotisk stil.

K39 Vegminne Skiri – Rygg

Parsell av den gamle hovedvegen fra grensa Kristians amt til Veblungsnes. Kjøre- og postveg, synlig mellom Skiri og Rygg. Bygd på 1700-tallet, og var en viktig saltveg for øvre Gudbrandsdalen og ellers en viktig handelsveg både til Romsdalsmarknaden på Devoll og til Veøykaupangen i munningen av Romsdalsfjorden.

K40 Vegminne Raudstøl – Bjørnekleiva

Parsell av den gamle hovedvegen fra grensa Kristians amt til Veblungsnes. Kjøre- og postveg, synlig mellom Raudstøl og Bjørnekleiva. Bygd på 1700-tallet, og var en viktig saltveg for øvre Gudbrandsdalen og ellers en viktig handelsveg både til Romsdalsmarknaden på Devoll og til Veøykaupangen i munningen av Romsdalsfjorden.

K41 Groper med trekull, Ulvådalen

Funn av to groper med trekull og stein som indikerer steinalder.

K42 To steinalderlokaliteter, Ulvådalsvatnet

Funn av flint- og kvartsavslag, brente bein og redskaper i to adskilte lokaliteter ned med vannkanten.

K43 Steinalderlokalitet, Ulvådalsvatnet

Funn av skiferbryner, flint- og kvartsavslag, brente bein og redskaper i tre adskilte lokaliteter ned med vannkanten.

K44 Gravrøysfelt, Flatmark

Usikre gravrøyser. Tre stk. ved Gravdehaug.

K45 Kors gamle kirkegård

Minst 40 graver og gravsteiner, kirkegårdsmur, bygd opp av store og små steiner. I 1489 er det beskrevet en stavkirke her, men den skal ha brent/forsvunnet før 1670.

K46 Gravhaug og gjenstandsfunn, Remmem

Gravhaug og funn av to 1400-talls tohåndssverd.

K47 Gravfelt, Alnestrøen

9 gravhauger fra eldre og yngre jernalder og gjenstandsfunn fra steinalder.

K48 Gravhauger, Horgheim

5 mulige gravhauger på Horgheim. Dette er usikre registreringer, og haugene kan være dannet av naturlige årsaker.

K49 Gravfelt, Horgheim

Gravfelt med 111 graver og 3 hustufter samt minst tre andre sikre indikasjoner på tufter. Gravene er fra eldre og yngre jernalder.

K50 Gravfelt, Fiva

88 gravrøyser/-hauger som ligger samlet i tre større felt. Trolig fra jernalder

K51 Gravhauger/gravrøyser, Vengje

2 gravrøyser, hvorav den ene er fjernet ved oppdyrking.

K52 Gravhaug, tre røyser, Tomberg

En gravhaug og tre sikre røyser, 1 usikker. Lave røyser, 4-7m i diameter.

K53 Grytten gamle kirke

Før 1600 var det en stavkirke her, og i 1728 ble det reist en korsformet kirke i tømmer. En bronsenål er funnet i en gravhaug her, og det er også trolig funnet en båtgrav i dette området.

K54 Gravhauger, Kammen

3 gravhauger som ligger på kammen i Åndalsnes.

Gradering av verdi

Tabell 7. Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk.

KULTURMILJØER		GRADE RING	HOVEDKRITERIUM				STØTTE KRITER.	
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H03	H04	H05	H12	S12	S13
K1	Trollstølen, Ulvådalen	–		X				
K2	Vakkerstølen, Ulvådalen	–		X		X		
K3	Tungaseter, Pyttbudalen	–		X				
K4	Kabben, Brøstdalen	–		X				
K5	Horgheimsetra, Brøstdalen	–		X				
K6	Furholsetra og Vengjasetra, Brøstdalen	–		X				
K7	Gammelgården, Brøste	–		X				
K8	Sjugurgården, Brøstdalen	–		X				
K9	Stakkenga og Nedre Brøste, Brøstdalen	–		X				
K10	Storhjellen	–		X				
K11	Nedre Kleiva, Øverdalen	–		X				
K12	Eldhus, Øyna	–		X				
K13	Stor-Raustøl, Øverdalen	–		X				
K14	Sørøyan, Øverdalen	–		X				
K15	Slettafonna, Øverdalen	–		X				
K16	Øverdalen kapell	–		X				
K17	Kylling bru	–			X			
K18	Slettafjellet setergrend	–		X				
K19	Ronnaustauå og gl. Verma kraftstasjon	–				X		
K20	Kraftverk, sag og kvern, Stavem	–				X		
K21	Tufter, kvernhus og sag, Sæter	–				X		
K22	Foss og Fossebrua	–		X				
K23	Eldhus, Gravdehaug	–		X				
K24	Utløe, Almegjerdet	–		X				
K25	Flatmark	–		X				
K26	Utløer og husmannsplass, Skiri	–		X				
K27	Tufter av kvern, Øvre Remmem	–		X				
K28	Ytre og Øvre Remmem	–		X				
K29	Kors kirke	–		X				
K30	Husmannsplass, Myrabølykkja	–			X			
K31	Kvernhus, Lyngheimsgjerdet	–				X		
K32	Horgheim gjestgiveri	–			X			
K33	Øvre Fiva	–				X		
K34	Grytten museum	–				X		
K35	Ytter-bakke, Sogge, Soggereiten, Soggebrekken	–		X				
K36	Gl. hovedbyggn. Mjølva	–		X				
K37	Devoll	–		X				
K38	Åndalsnes	–	X					

K39	Vegminne Skiri - Rygg	–				X		
K40	Vegminne Raudstøl - Bjørnekleiva	–				X		
K41	Groper med trekull, Ulvådalen	–	X					
K42	To steinalderlokaliteter, Ulvådalsvatnet	–	X					
K43	Steinalderlokalitet, Ulvådalsvatnet	–	X					
K44	Gravrøysfelt, Flatmark	–	X					
K45	Kors gamle kirkegård	–			X			
K46	Gravhaug og gjenstandsfunn, Remmem	–			X			
K47	Gravfelt, Alnestrøen	–			X			
K48	Gravhauger, Horgheim	–			X			
K49	Gravfelt, Horgheim	–			X			
K50	Gravfelt, Fiva	–			X			
K51	Gravhauger/gravrøyser, Vengje	–			X			
K52	Gravhaug, tre røyser, Tomberg	–			X			
K53	Grytten gamle kirke	–			X			
K54	Gravhauger, Kammen	–			X			

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (–)

HOVEDKRITERIER

H03 Variasjon og mangfold
H04 Representativitet
H05 Sjeldenhet, egenverdi
H12 Pedagogisk verdi

STØTTEKRITERIER

S12 Bruksverdi
S13 Symbolverdi, identitetsverdi

Referert og aktuell litteratur

Aksdal, S. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125s.

Beyer, I & J. B. Jordal 1995. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Tilleggsregistreringar 1995*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 15 - 1995. 45s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavdelinga 1995. *Mellom bakkar og berg. Ein teoretisk og praktisk rettleiing om kulturlandskapsforvaltninga i kommunane*. Rapport nr. 1-95.74s

Miljøverndepartementet 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget*. 117s.

Møre og Romsdal fylkeskommune, Kulturavdelinga 2001. *Utskrift fra SEFRAK-registeret*.

Møre og Romsdal natirvern og Fellesutvalget for bevaring av Rauma/Ulvåa 1980. *Rauma/Ulvåa på vektskåla. Kraftutbygging eller vern*. 149s.

Nordisk ministerråd 1990. *Nordiske vassdrag, -vern og inngrep*. Miljørapport 1990:11. 143s.

Norges offentlige utredninger 1991:12A *Verneplan for vassdrag IV*. 151 s.

Norges offentlige utredninger 1991:12B *Verneplan for vassdrag IV*. 373 s.

Rasmussen A. H. 1993. *Våre kirker*. Norsk kirkeleksikon. 735s.

Rauma kommune 1995. *Kommunedelplan for kulturminner*. Vedtatt i kommunestyre 25.04.1995

Rauma kommunale kraftverk 1968. *Rauma kommunale kraftverk (Grytten komm. Elektrisitetsverk) 50 år. 1918 – 1968*. 101s.

Sørheim H. 1983. *Rauma – Ulvåa. Arkeologiske undersøkelser 1982 i forbindelse med konsesjonssøknad*. DKNVS Museet Rapport Arkeologisk serie 1983:4 32s+vedlegg.

Thingvold T. 1982. *Vurdering av nyere tids kulturminner og utbyggingsplaner i Raumavassdraget*. Kulturavdelinga. Møre og Romsdal fylkeskommune. 48s.

7.0 AKTUELLE TRUSLER

Laksen i Rauma regnes som truet siden den er smittet av *Gyrodactylus Salaris* (Bruun m.fl. 1999). Det er kjent en del verdifulle skogsmiljøer langs vassdraget og disse kan i varierende grad være utsatt for skogsdrift som kan redusere naturverdiene. Nedgang i landbruksaktivitetene med opphør i slått og beite truer kulturlandskapskvalitetene. Det foreligger interessekonflikter i Ulvådalen mellom utmarksbeite og rovdyr (bevaring av biologisk mangfold i kulturlandskap kontra bevaring av jervestammen).

Ulike fysiske terrenginngrep (som veger, kraftlinjer og hytter) utgjør lokalt potensielle trusler mot samtlige tema. Bortsett fra i Verma som er beskrevet i egen vassdragsrapport, er det ikke kjent noen planer om opprusting av eksisterende reguleringer i området.

8.0 LITTERATUR

Kart

Aune B. & Det norske meteorologiske institutt 1993a. *Månedstemperatur 1:7 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.6, Statens kartverk.

Aune B. & Det norske meteorologiske institutt 1993b. *Årstider og vekstsesong 1:7 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.7, Statens kartverk.

Dahl E., Elven R., Moen A. & Skogen A. 1986. *Vegetasjonsregionkart over Norge 1:1500000.* Nasjonalatlas for Norge. Statens kartverk..

Follestad, B. A., E. Larsen, O. Longva, E. Anda, E. Sønstegaard, A. Reite & A. R. Aa 1994. *Løsmassekart over Møre og Romsdal fylke M 1:250 000. Beskrivelse.* Norges geologiske undersøkelse. Skrifter 112. 52s.

Førland E. & Det norske meteorologiske institutt 1993a. *Årsnedbør 1:2 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.1, Statens kartverk.

Førland E. & Det norske meteorologiske institutt 1993b. *Månedsnedbør 1:7 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.2, Statens kartverk.

Førland E. & Det norske meteorologiske institutt 1993c. *Nedbørhyppighet 1:7 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.3, Statens kartverk.

Sollid J. L. & Kristiansen K. 1984. *Raumavassdraget, kvartærgeologi og geomorfologi.* 1:80 000. Geografisk institutt, universitetet i Oslo.

Statens kartverk - Miljøenheten 1998. *Inngrepsfrie naturområder i Møre og Romsdal 1988-94.* Statens kartverk.

Litteratur

Aksdal, S. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal.* Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernvedelings rapport nr. 6 - 1994. 125s.

Arnekleiv, J. V., 1991. *Giftvirkning av rotenon på bunndyr og reetablering av bunndyr i rotenonbehandlede vassdrag.* Universitet i Trondheim, LFI. Fagseninar om *Gyrodactylus salaris* og sykdoms-/rømmings problematikken. 15-17 april 1991.

Asheim, V. 1993. *Håndbok i landskapskartlegging.* Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 29s.

Bevanger, K., Rofstad, G. & Ålbu, Ø., 1983: *Vurdering av ornitologiske verneinteresser og konsekvenser for fuglelivet ved eventuell kraftutbygging i Rauma/Ulvåa, Møre og Romsdal.* DKNVS Mus. Rapport Zool. Ser. 1981-5. 97 s.

- Bjørndalen, J. E. & Brandrud, T. E. 1989: *Landsplan for verneverdige kalkfuruskoger og beslektede skogstyper i Norge. III. Lokalteter på Vestlandet*. Direktoratet for naturforvaltning, rapport.
- Bjørnstad, O., Klungnes, E., Skomsø, P. A., Straume, K. J. & Søvik, P. J. (red.): *Ei bok om Rauma. 54 artikler om Rauma kommune*. 253 s.
- Bugge, O.-A., 1993: *Utkast til verneplan for edellauvskog i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavingdelinga, rapport nr. 10-1992: 117 s.
- Beyer, I & J. B. Jordal 1995. *Nasjonalt registrering av verdifulle kulturlandskap. Tilleggsregistreringar 1995*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavingdelinga rapport nr. 15 - 1995. 45s.
- Brun P. F. 1992. *Overvaking av fjordar og vassdrag i Møre og Romsdal 1989-91*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Miljøvernavingdelinga.
- Dahl, O., 1893: *Botaniske undersøkelser i Romsdals amt med tilstøtende fjelltrakter*. Christiania Vidensk. Selsk. Forh. 1893 No. 21:1-32.
- Dahl, O., 1895: *Plantegeografiske undersøkelser i det indre av Romsdals amt med tilstøtende fjelltrakter. II*. Kgl. norske vidensk. selsk. skr. 1894:1-28.
- Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep*. DN-rapport 1995-6. 39s.
- Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Oversikt over norske vassdrag med laks, sjøaure og sjørøye pr. 1. januar 1995*. Utskrift fra lakseregisteret. DN-notat 1995-1. 104s.
- Direktoratet for naturforvaltning 1992. *Barskog i Vest-Norge. Utkast til verneplan*. DN-rapport 1992-9. 120s.
- Direktoratet for naturforvaltning 1991. *Register over inngrep i verna vassdrag*. DN-notat 1991-7. 10s.
- Dolmen, D. 1989. *Ferskvannsbiologiske og hydrografiske undersøkelser av 20 vassdrag i Møre og Romsdal 1988*. Verneplan IV. Rapp. Zool. Ser. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet. 105s.
- Elven, R., Fremstad, E., Hegre, H., Nilsen, L. & Solstad, H., 1996: *Botaniske verdier i Dovrefjell-området*. NTNU Vitenskapsmuseet. Rapport botanisk serie 1996-3. 151 s.
- Erikstad, L. & G. Hardeng 1988. *Naturvernoverråder i Norge*. Miljøverndepartementet. Avdelinga for naturvern og friluftsliv. Rapport T-713. 147s.
- Folkestad, A. O., 1976: *Faunaregistreringar i Øvre Rauma 1975: rapport frå undersøkingar av det høgare dyrelivet*. Rapport til Møre og Romsdal Kraftselskap. 30 s. + kart
- Folkestad, A. O., 1976: *Rauma kommune. Friluftsliv og naturvern i Møre og Romsdal, spesiell del: 15. Møre og Romsdal fylke*. Plan- og utbyggingsavingdelinga.

Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Fylkesmannen i Oppland, Fylkesmannen i Sør- Trøndelag 1998. *Verneplan for Dovrefjellområdet. Forslag til utvidelse av Dovrefjell nasjonalpark og Fokstummyra naturreservat, og opprettelse av tilgrensende landskapsvernområder og biotopområder*. Høringsutkast.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 2001. *Utskrift fra Naturbasen for Rauma kommune*.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1998. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal*. 1997. Rapport nr. 1 - 1998. 255s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1997. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal*. 1996. Rapport nr. 1 - 1997. 233s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1996. *Utkast til verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal*. Rapport nr. 13 - 1995. 94s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1995. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal*. 1994. Rapport nr. 6 - 1995. 271s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1992. *Utkast til verneplan for edellauvskog i Møre og Romsdal*. Rapport nr. 10 - 1992. 118s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1991. *Verneverdig edellauvskog i Møre og Romsdal*. Rapport nr. 5 - 1991. 101s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1990. *Spørreundersøkelse blant jegere i Møre og Romsdal*. Rapport nr. 8 - 1990. 19s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1990. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1988 og 1989. Del Sunnmøre*. Rapport nr. 9 - 1990. 233s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1990. *Fiskeforholda i vassdrag i verneplan IV*. Notat. 19s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1988. *Utkast til verneplan for myr*. 143s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1986. *Myrområde med regional og lokal verneverdi*. Rapport nr. 1 - 1986. 79s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavdelinga 1995. *Mellom bakkar og berg. Ein teoretisk og praktisk rettleiing om kulturlandskapsforvaltninga i kommunane*. Rapport nr. 1-95.74s

Fylkesmannen i Møre og Romsdal & Møre og Romsdal fylkeskommune 1993. *Fylkesdelplan for elveoslandskap i Møre og Romsdal*. Høringsutkast. Møre og Romsdal fylkeskommune. 24s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal & Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal 1993. *Helsestatus i lakseførende vassdrag i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, rapport nr. 8 - 1993. 20s.

Gjærevoll, O., 1990: *Alpine plants*. Berg, R. et al. (eds.): *Maps of distribution of Norwegian vascular plants. Vol. II*. Tapir, Trondheim. 126 s. + 37 pl.

Grønningsæter, B. I., 1944: *Om floraen på Pytteggja og Hanadalen*. Blyttia 2:48.

Gaarder, G. & Jordal, J. B., 2001: *Røddlistearter i Møre og Romsdal 2001. Planter, moser, kransalger, sopp, lav og sommerfugler*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavingdelinga, rapport nr. 1-2001. 88 ss.

Gaarder, G., Holtan, D. & Jordal, J. B., 2001: *Kartlegging av naturtyper. Fylkestilpassede faktaark for Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavingdelinga, rapport nr. 2-2001. 64 s.

Gaare, E., 1970: *Rapport fra botanisk inventering i Eikesdal/Grytten reguleringsområder. Med et tillegg: Noen viktige vegetasjonstyper i surbergsområder i Norge*. Trondheim. DKNVS Museet. Upubl. rapport 28 s.

Hagen, M. & Holten, J. I. 1976: *Undersøkelser av flora og vegetasjon i et subalpint område, Rauma kommune, Møre og Romsdal*. Kgl. norske vidensk. selsk. Mus. Rapp. Bot ser. 1976-6. 82 s.

Hjelset, S. & Toft, S., 1992: *Landskapsvern i Romsdalen? Bruks- og verneinteresser, forslag til skjøtselsplan*. Hovedoppgave ved institutt for biologi og naturforvaltning, Norges Landbrukshøgskole. Upubl. 127 s. + 10 vedlegg.

Holten, J. I., 1984: *Flora- og vegetasjonsundersøkelser i Raumavassdraget, med vegetasjonskart i M 1:50 000 og 1:150 000*. DKNVSM rapp., Botanisk Serie 1984-4: 141 s.

Holten J.I., Frisvoll A.A. & Aune E.I. 1986. *Havstrand i Møre og Romsdal*. Økoforsk rapp. 1986: 3A og 3B.

Jordal, J. B. & Gaarder, G., 1995: *Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Beitemarkssopp og planter i naturenger og naturbeitemarker*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruksavd. Rapport 2-1995. 95 s.

Jordal, J. B. & G. Gaarder 1999. *Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1992-98. Samlerapport*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Landbruksavdelinga. Rapport nr. 1 - 99. 278s.

Klauseth, M. 2001. *Konsekvensanalyse Monge- Flatmark. En vurdering av 2 alternativer for E136 i Romsdalen*. Hovedoppgave ved Norges Landbrukshøgskole.

Korsmo, H., 1975: *Naturvernrådets landsplan for edellauvskogsreservater i Norge. IV. Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal*. Botanisk institutt, Ås-NLH. 204 s.

- Korsmo, H. & D. Svalastog 1997. *Inventering av verneverdig barskog i Møre og Romsdal*. NINA Oppdragsmelding 427:1-106.
- Lien, I.K. 1990. *Verneplan IV – fisk. Møre og Romsdal*. Direktoratet for naturforvaltning. 18s.
- Lindstrøm, E-A og Relling B. 1994. *Overvåking av små og mellomstore landbruksforurensede vassdrag i Møre og Romsdal. Undersøkelser i 1994..* NIVA rapport lnr 3449-96.
- Lingsten, L., Løvik, J. E., Malme, L. & Tjomsland, T., 1979: *Raumavassdraget: undersøkelser i samband med plan om kraftverksutbygging*. NIVA rapp., O 75123-02. 89 s.
- Loen, J. 1991. *Ornitologiske feltregistreringar. Verneplan IV for vassdrag, Møre og Romsdal fylke*. DN-notat 1991-11. 104s.
- Marker E. 1977. *Landsplanen for verneverdige områder og forekomster*. Miljøverndepartementet.
- Melby, M.W. & Gaarder, G., 2001: *Vassdragsrapport 103/3 Rauma (Verma), Møre og Romsdal fylke*. Miljøfaglig Utredning rapport 2001:3. 41s + Vedlegg.
- Melby, M. W. & Jordal, J. B., 2001: *Vassdragsrapport 103/3 Rauma (Istra), Møre og Romsdal fylke*. Miljøfaglig Utredning rapport 2001:4. 45s + Vedlegg.
- Miljøverndepartementet 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget*. 117s.
- Moe, B., H. Korsmo & D. Svalastog 1992. *Verneplan for barskog. Regionrapport for Vest-Norge*. NINA Utredning 31:1-114.
- Moen, A. 1984. *Myrundersøkelser i Møre og Romsdal i forbindelse med den norske myrreservatplanen*. Rapp. Bot. Ser.1984-85. Det Kgl. norske videnskabers selskab, Museet. Universitetet i Trondheim. 105s.
- Moen A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss. 200 s.
- Mølmen, Ø. 1987. *Fra dyregraver til geværjakt i Rauma*. Rauma kommune ved kulturstyret
- Møre og Romsdal fylkeskommune, Kulturavdelinga 1999 *Utskrift fra SEFRAK-registeret*.
- Møre og Romsdal natirvern og Fellesutvalget for bevaring av Rauma/Ulvåa 1980. *Rauma/Ulvåa på vektskåla. Kraftutbygging eller vern*. 149s.
- Nebell, A.G, og Bø, B.1999. *Klatring i Romsdal*. Klatreguide. Sogge fjellsport.
- NIJOS 1998. *Landskapsregioner i Norge. Landskapsbeskrivelser*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 51s.
- Nisja, E. G., 1988: *Verneplan IV for vassdrag. Fagrapport botanikk, Møre og Romsdal*. Direktoratet for naturforvaltning.

- Nordisk ministerråd 1990. *Nordiske vassdrag, -vern og inngrep*. Miljørapport 1990:11. 143s.
- Nordisk ministerråd 1984. *Naturgeografisk regioninndeling av Norden*. Nordiska ministerrådet. 289 s.
- Nordhagen, R., 1965: *Om vestgrensen for Rhododendron lapponicum (L.) Wg. i Syd-Norge*. Norske vidensk.-akad. i Oslo avh.l. Mat. nat. kl. Ny ser. 6:1-35.
- Nordseth K. 1984. *Raumavassdraget. Befaring av hydrologiske og fluvialgeomorfologiske interesser i vassdraget*. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer. Universitetet i Oslo, 1-27 + vedlegg.
- Norges offentlige utredninger 1991. *Verneplan for vassdrag IV*. NOU 1991:12A. Universitetsforlaget. 151s.
- Norges offentlige utredninger 1991. *Verneplan for vassdrag IV*. NOU 1991:12B. Universitetsforlaget. 373s.
- Norges offentlige utredninger 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker*. NOU 1986:13. Universitetsforlaget. 103s.
- Norges offentlige utredninger 1980. *Naturvern i Norge*. NOU 1980:23. Universitetsforlaget. 147s.
- Nøst, T., 1983: *Hydrografi og ferskvannsevertebrater i Raumavassdraget 1982*. DKNVS, Museet. Rapport. Zool. Serie 1983-2. 74 s.
- Nøst, T., 1984: *Hydrografi og ferskvannsevertebrater i Raumavassdraget i forbindelse med planlagt kraftutbygging*. DKNVS, Museet. Rapport. Zool. Serie 1984-3. 36 s.
- Omang, S. O. F., 1935: *Die Hieracien Norwegen. I. Monographische bearbeitung der untergattung Piloselloides*. Det Norske Videnskaps-akademi i Oslo. 179 s. + 4 plansjer.
- Rasmussen A. H. 1993. *Våre kirker*. Norsk kirkeleksikon. 735s
- Rye, N., J. Sulebak & O. Soldal 1991. *Verneplan IV for vassdrag. Geofaglige undersøkelser i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal*. Geologisk institutt, UiB. Rapport 91/01. 108s.
- Sollid, J. L. & L. Sørbel 1981. *Kvartærgeologisk verneverdige områder i Midt-Norge*. Miljøverndepartementet. Rapport T-524. 207s.
- Spikkeland K. (red.) 1995. *Sammenstilling av verneverdier og brukerinteresser. Vossavassdraget, Gaularvassdraget og Rauma*. NVE Publikasjon Nr. 15. 1995. 56s.
- St.meld. nr. 62, 1991-92. *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*. Miljøverndepartementet. 131s.
- St.prp. nr. 118, 1991-92. *Verneplan IV for vassdrag*. Olje- og energidepartementet. 128s.

- Stueflotten, S., 1972: *Noen observasjoner fra Rauma kommune*. Rallus 2(4):23-24.
- Stueflotten, S., 1974: *Forekomst av andefugl ved Åndalsnes*. Rallus 4:87-88.
- Stueflotten, S., 1976: *En oversikt over fuglefaunaen i Rauma kommune*. Rallus 6:7-12.
- Stueflotten, S., 1977: *Nye observasjonar frå Rauma*. Rallus 7:29.
- Stueflotten, S., 1978: *Trekk fra fuglefaunaen i Brøstdalen, Ulvådalen og Vermedalen i Rauma kommune*. Rallus 8:115-120.
- Stueflotten, S., 1980: *I snøspurvens rike*. Rallus 10:122-124.
- Stueflotten, S., 1986: *Lappspurvens hekkestatus i Møre og Romsdal*. Rallus 16:26-28.
- Stueflotten, S., 1988: *Overvintrende sangsvaner i Rauma*. Rallus 18:134-136.
- Stueflotten, S., 1990: *Fugler i Rauma 1965 - 1989*. Rapport. 82 s.
- Stueflotten, S., 1990: *Fjellerka i Møre og Romsdal*. Rallus 20:24-27.
- Stueflotten, S., 1994: *Kommunepresentasjonen: Fuglelivet i Rauma kommune*. Rallus 24:111-127.
- Stueflotten, S., 1995: *Rotenonbehandling av vassdrag og virkningen på fuglelivet*. Rallus 25:17-24.
- Stueflotten, S., 1996: *Overvåking av en lokal hekkefuglbestand. 10 år med linjetakseringer i Rauma kommune*. Rallus 26:59-68.
- Stueflotten, S., 1998: *Planter i Rauma*. Rapport.
- Stølen, A. M., 1986: *En plantesosiologisk analyse av svartorskog i Romsdalen, Møre og Romsdal*. Hovedfagsoppg. Univ. i Trondheim (upubl.) 112 s.
- Sørheim H. 1983. *Rauma – Ulvåa. Arkeologiske undersøkelser 1982 i forbindelse med konsesjonssøknad*. DKNVS Museet Rapport Arkeologisk serie 1983:4. 32s+vedlegg.
- Thingstad, P. G., 1983: *Småviltbiologiske undersøkelser i Rauma-vassdraget 1982 og 1983*. DKNVSM Rapport Zool. Serie 1983-6.
- Thingstad, P. G., 1984: *Tilleggsundersøkelser av lirypebestanden ved Ulvådalsvatnet, Raumavassdraget*. Univ. i Trondheim, Vitenskapsmuseet, rapport utanom serie.
- Thingstad, P. G., 1987: *Sammendrag med konsekvensvurderinger av de nye aktuelle alternativene F, F1 og F2 for konsesjonundersøkelsene av fugl og småvilt i Raumavassdraget*. Universitetet i Trondheim 1987, stensil , 2s.

Thingvold T. 1982. *Vurdering av nyere tids kulturminner og utbyggingsplaner i Raumavassdraget*. Kulturavdelinga. Møre og Romsdal fylkeskommune. 48s.

Toftdahl H. 1988. *Friluftsliv og andre utendørsaktiviteter langs Rauma-Verma, Møre og Romsdal fylke*. Vassdragsforsk Rapp. nr. 119, 1-43.

9.0 METODE

9.1. Fremgangsmåte

Det er utarbeidet faglige kriterier for hvordan verneverdiene skal måles og karakteriseres i arbeidet med å ajourføre oversikten over verneverdiene (Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrags- og energiverk 1998). Verdiene er knyttet til følgende tema:

- prosesser og former skapt av is og vann
- biologisk mangfold
- landskapsbildet
- friluftsliv
- kulturminner

Datainnsamling

Innsamling av data har vært konsentrert om det som allerede finnes av dokumentasjon. Lokale kontaktpersoner er benyttet, og det er i tillegg gjennomført enkelte nye registreringer.

Litteratur

Eksisterende dokumentasjon er innhentet fra arkiv, bibliotek og elektroniske databaser hos forvaltningsmyndigheter og faginstitusjoner.

Enkelte vassdrag i fylket er behandlet i prosjektet «Differensiert forvaltning av verna vassdrag» (Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrags- og energiverk 1995). En stor andel av de vernede vassdragene er dessuten tidligere vurdert for utbygging, og av den grunn oppfanget i prosjektet «Samlet plan for vassdrag» (Miljøverndepartementet 1984). Begge prosjekt dokumenterer verdier i vassdrag.

Lokalt finnes dokumentasjon fra prøvofiske, jakt- og fiskekortsalg, belegg på hytter, bomavgifter m.m. Lokale historielag, ornitologiske, botaniske og entomologiske foreninger og andre kan ofte sitte inne med dokumentasjon fra vernelokaliteter, eller forslag til slike.

Møte med kommunen

Det har vært arrangert et møte med vertskommunen for vassdraget. Hensikten med møtet har dels vært å informere om registreringsarbeidet og dels å innhente informasjon om aktuelle verdifulle lokaliteter innenfor vassdraget.

Egne registreringer

Prosjektarbeiderne Mari Melbø Rødstøl, John Bjarne Jordal og Morten W. Melby har utført egne registreringer i vassdraget. Feltinnsatsen har hatt et beskjedent omfang, tilsammen mellom 2 og 5 dager pr. vassdrag.

Kartfesting

Hver lokalitet er kartfestet. Denne rapporten har et kartvedlegg for hvert fagtema som dekker hele nedbørfeltet. Lokalitetene er digitalisert etter et manuelt tegnet manuskart i målestokk 1:50.000. Grunnlaget for digitaliseringen er imidlertid N250-basen fra Statens Kartverk.

9.2. Kriteriebruk

Kriteriene brukes for å karakterisere og fange opp de delområder som har spesielle kvaliteter i nedslagsfeltet. Kriteriene er ført opp i tabell 7 etter avsnittet om Graderingsprinsipper, definisjon av kriteriene finnes i veileder for VVV-prosjektet ”Dokumenterte verneverdier i

vernede vassdrag”, foreløpig utgave sept. 1997. Denne finnes bl.a. hos fylkesmannens miljøvern avdeling.

I tillegg brukes kriteriene til å foreslå en gradering av delområdet betydning til nasjonal, regional og lokal målestokk. Noen ganger vil den gjennom VVV-prosjektets foreslåtte verdi for et delområde/objekt falle ut som noe ”høyere” sammenlignet med andre verdivurderinger som har vært gjort. I VVV-prosjektet har denne forskjellen vært begrunnet med at de enkelte vernede vassdragene har en egenverdi i nasjonal målestokk, ut fra at de enkelte vassdragene i verneplan I-IV til sammen utgjør en helhet med betydning for å bevare et bredt spekter av norsk vassdragsnatur. Hensikten er at denne graderingen skal gi en pekepinn om delområdets betydning i sammenheng med verneplan for vassdrag I-IV som helhet. For nye VVV-prosjekter fra og med 1999, vil dette graderingsprinsippet evt. bli vurdert på nytt.

De arealer som er pekt ut skal fortrinnsvis være områder med tilknytting til vann, bekker og elver som har betydning for å bevare vassdragsnatur vernet i verneplan for vassdrag I-IV. I tillegg kommer delområder med tilknytting til breer. Dersom enkelte kvaliteter som ligger utenfor de vassdragsnære arealene, var viktige for at vassdraget ble vernet, så vil også disse kunne tas med i oversikten over verdier.

Graderingsprinsipper

Her er det blitt brukt en standardiseringsmetode som betyr at dersom et delområde kjennetegnes ved at et eller flere av kriteriene kan sies å være oppfylt/tilstede, ifølge definisjon, så vil delområdet også gis en verdi. Verdien bestemmes da ut fra antallet hoved- eller oppfangingskriterier og antallet støttekriterier som kan brukes for å karakterisere delområdets friluft-, naturfaglige eller kulturfaglige kvaliteter.

1. Prosesser og former skapt av vann og is

*** Nasjonalt viktig verdi	** Regionalt viktig verdi	* Lokalt viktig verdi
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium med nasjonalt/internasjonalt kjente verdier, ✓ Alternativt minimum tre hovedkriterier 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ To hovedkriterier + minimum et støttekriterium 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium.

2. Biologisk mangfold

*** Nasjonalt viktig verdi	** Regionalt viktig verdi	* Lokalt viktig verdi
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Et eller flere dokumenterte nasjonale/internasjonale verdier, eller ✓ Minimum to hovedkriterier + minimum to støttekriterier. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ To hovedkriterier 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium.

3. Landskapsbilde

*** Nasjonalt viktig verdi	** Regionalt viktig verdi	* Lokalt viktig verdi
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium med nasjonalt/internasjonalt kjente verdier, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum to hovedkriterier 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium.

✓ Minimum to hovedkriterier + minimum to støttekriterier.		
---	--	--

4. Friluftsliv

*** <i>Nasjonalt viktig verdi</i>	** <i>Regionalt viktig verdi</i>	* <i>Lokalt viktig verdi</i>
✓ Et eller flere dokumenterte nasjonale/internasjonale verdier, eller ✓ Minimum 2 hovedkriterier + minimum et støttekriterium	✓ To hovedkriterier, eller ✓ Minimum to støttekriterier	✓ Minimum et hovedkriterium. ✓ Minimum et støttekriterie

5. Kulturminner

Ikke aktuelt med verdivurdering i VVV-prosjektet, kun registrering.

Tabell 8. Tabellen viser hvilke tema og kriterier som er brukt i VVV-prosjektet

INDELING AV VERNEVERDIER	FAGOMRÅDER BRUKT I VERNEPLAN I-IV	HOVEDKRITERIER	STØTTEKRITERIER
PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN	Geofag Hydrologi Naturvern	H 01 Urørthet H 02 Historisk dokument H 03 Variasjon og mangfold H 04 Representativitet H 05 Sjeldenhet, egenverdi	S 01 Sårbarhet S 02 Del av system S 03 Forsknings- og/eller pedagogisk verdi
BIOLOGISK MANGFOLD	Botanikk Ornitologi Ferskvannsbiologi Vilt Fisk Naturvern	H 01 Urørthet H 03 Variasjon og mangfold H 05 Sjeldenhet, egenverdi H 06 Sårbarhet	S 03 Forsknings- og/eller pedagogisk verdi S 04 Biologisk funksjon S 05 Arealstørrelse
LANDSKAPSBILDE	Friluftsjnteresser Geofag	H 01 Urørthet H 06 Sårbarhet H 07 Helhet H 08 Inntrykksstyrke	S 06 Urørthet S 07 Sjeldenhet eller særpreg S 08 Typiskhet S 09 Historisk dokument
FRILUFTSLIV	Friluftsjnteresser Jaktinteresser Geofag	H 01 Urørthet H 09 Opplevelse H 10 Egnethet H 11 Dagens bruk	S 10 Tilgjengelighet S 11 Natur- og kulturkvalitet
KULTURMINNER	Kulturverninteresser	H 03 Variasjon og mangfold H 04 Representativitet H 05 Sjeldenhet, egenverdi H 12 Pedagogisk verdi	S 12 Bruksverdi S 13 Symbolverdi, identitetsverdi

KART

REGISTRERINGSSKJEMA